
Van:
Verzonden: zondag 26 november 2023 15:56
Aan:
Onderwerp: reactie ontwerp omgevingsvisie gemeente Heerde
Bijlagen: motie.pdf; .Kamerbrief - Zonnebrief 1.pdf;
Dorpsvisie Hoorn, 9 januari 2013.pdf

Geacht heer/mevrouw,

Middels deze mail reageren wij op het ontwerp omgevingsvisie gemeente Heerde die op dit moment ter inzage ligt.

In deze visie wordt op meerder plekken verwezen naar het uitnodigingskader voor windenergie en zonne-energie op land. De verwijzing van dit kader in de visie is niet correct en dient dan ook te worden geschrapt om de volgende redenen.

1. Het uitnodigingskader voor windenergie en zonne-energie op land, welke vanuit de motie Reg. door uw gemeente zelf "on hold" is gezet (zie bijlage), kan niet met een omgevingsvisie worden vastgesteld. Een visie kan niet verwijzen naar stukken die nog niet definitief zijn vastgesteld of "on hold" staan.
2. Zoals bekend bij de gemeente zijn er ten aanzien van dit uitnodigingskader vanuit omwonenden zeer veel bezwaren. Wij zijn hierover (zelfs nog na de zomer van 2023) met de gemeente in gesprek. Wij schrikken daarom ook dat nu het uitnodigingskader toch, zonder dat wij hiervan door uw gemeente op de hoogte zijn gebracht, met de omgevingsvisie door onze neus wordt gedrukt. Ik had vanuit de gemeente Heerde een proactieve en transparante houding verwacht om dit vooraf te delen met ons als betrokken en belanghebbende burgers.
3. Ten aanzien van zonnepanelen op land heeft de minister van klimaat en Energie op 6 juli 2023 een brief gestuurd (zie bijlage). In deze brief wordt aangegeven dat de groei in opwek van zonnestroom succesvoller is dan scenario's voorspelden. De snelle groei van kent echter ook uitdagingen. Daarom scherpt de minister het beleid aan langs de lijnen, zoals aangeven in de kamerbrief, zie bijlage, om de randvoorwaarden voor een duurzame en verantwoorde groei van op orde te brengen. Er zijn meerdere redenen en verwijst naar de brief maar voor ruimtegebruik is het beleid als volgt omschreven:
Het kabinet wil de schaarse ruimte zo efficiënt mogelijk benutten met behoud van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ook willen we landbouw- en natuurgronden waar mogelijk ontzien. Daarom wordt voor de hernieuwbare opwek met de Voorkeursvolgorde gevolgd. In de afweging voor hernieuwbare opwek met wordt daarbij door initiatiefnemers samen met bevoegd gezag in volgorde gezocht naar, hernieuwbare opwek met op:
 1. daken en gevels;
 2. terreinen en objecten binnen bebouwd gebied;
 3. terreinen en objecten in het landelijk gebied (m.u.v. landbouw- en natuurgronden);
 4. landbouw- en natuurgronden.*Pas als trede 1, 2 en 3 onvoldoende mogelijkheden bieden komen locaties op trede 4 in beeld. Daarmee ontzien we landbouw en natuur (trede 4).*
4. De provincie Gelderland heeft een motie aangenomen waarin is aangegeven dat er geen nieuw zonneveld in Gelderland mag worden aangelegd tot duidelijk is op welke plekken er in de provincie nog ruimte is op het elektriciteitsnet. Op 23 oktober bent u als gemeente in de themabijeenkomst geïnformeerd over de netcongestie. In korte bewoording komt het erop neer dat het energienet vol zit en er eerst nieuwe kabels en trafo's aangelegd moeten worden voor we verder kunnen met bijvoorbeeld woningbouw uitbreidingen en grootschalige energietransitie. Daarnaast stelt de provincie in het coalitie akkoord:

Zonnepanelen plaats je wat ons betreft op daken of eventueel via andere vormen van dubbel ruimtegebruik. In ieder geval niet op goede landbouwgrond.

5. In de Dorpsvisie Hoorn welke ook nog van kracht is worden beleving en zichtlijnen als onderdeel gezien van de ruimtelijke analyse van het landschap. Het uitnodigingskader voor windenergie en zonne-energie op land is tegenstrijdig met deze dorpsvisie met name ten aanzien van behoud zichtlijnen en daarmee het weidse behoud van het landschap.
6. De gemeente Heerde heeft zichzelf uitgeroepen tot een citta slow gemeente en wat ook in de visie wordt behouden. Dit houdt in dat er aandacht wordt geschonken aan rust, stilte, natuur, landschap, lokale producten en cultuur. Het plaatsen van zonnepanelen (industriële look, niet inheems) in het buitengebied staat haaks op deze principes. Het zal leiden tot aantasting van weidse uitzichten, vernietiging van de natuurlijke habitat van dieren en verstoring van de vredige omgeving waarin wij wonen. Ik wil graag benadrukken dat ik niet tegen duurzame energie ben, integendeel. Ik heb zelf zonnepanelen op het dak om te voldoen aan mijn eigen energie behoefte, wij hebben een warmtepomp in onze woning, hebben daardoor geen gasaansluiting en rijden elektrische auto's. Daarnaast hebben wij vanuit de gemeente de verplichting meegekregen met de inrichting van onze tuin om te voldoen aan landschapsplan en biodiversiteiten plan met inheemse planten wat wij omarmd hebben. Het voelt daarom krom dat er mogelijkheden bestaan dat er zonnepanelen in ons gebied komen voor anderen in de gemeente die geen bijdrage leveren waaronder ook de bedrijven en industrie waar nog voldoende daken beschikbaar zijn om te voorzien van zonnepanelen. Ik ben van mening dat het noodzakelijk is om ons steentje bij te dragen aan het verminderen van onze ecologische voetafdruk. Echter, de manier waarop de gemeente Heerde dit wil doen veroorzaakt meer schade dan goed. We moeten onze verantwoordelijkheid nemen en streven naar een duurzaam beleid dat niet alleen goed is voor het milieu, maar ook het welzijn van de lokale bevolking en de natuur behoudt. Ik roep dan ook de gemeente Heerde op om haar principes van citta slow gemeente te respecteren en een duurzaam beleid te hanteren dat niet ten koste gaat van ons prachtige landschap en de natuurlijke habitat van dieren en het proces van de zonneladder te volgen. De zonneladder moet voorkomen dat zonnepanelen op landbouw- en natuurground gelegd worden als dat niet nodig is. De gemeente Heerde is een groene gemeente met hoge natuurwaarden. De gemeente Heerde neemt rentmeesterschap voor het landschap serieus. De hoge natuurwaarde en landschapsontwikkeling is dan ook leidend voor de gemeente Heerde. Daarom hanteert de gemeente Heerde 'landschap is leidend' als één van de uitgangspunten. U heeft als gemeente een stimulerende en regisserende rol bij het zorgen voor draagvlak voor duurzame energie-initiatieven. U laat nu rechtstreeks met omwonenden communiceren waar geen enkel draagvlak voor is bij omwonenden. Conclusie omwonenden willen geen zonneparken in ons buitengebied. Laat de gemeente Heerde zijn verantwoordelijkheid nemen om een duurzame toekomst te creëren die zowel goed is voor het milieu als voor ons welzijn.

Met vriendelijke groet

Motie

Agendapunt : Vreemd aan de agenda

Onderwerp : Zon op land en het uitnodigingskader

De raad van de gemeente Heerde in vergadering bijeen op 5 juni 2023, gehoord de beraadslaging,

overwegende dat:

- De gemeente Heerde een opgave heeft voor terugdringen CO2 uitstoot, onder andere d.m.v. opwek van duurzame energie;
- de raad van Heerde daartoe in juni 2022 het '[lokaal uitnodigingskader zon en wind](#)' heeft vastgesteld;
- in dit uitnodigingskader uitgangspunten en randvoorwaarden zijn opgenomen voor de ontwikkeling van zonneparken op land;
- deze uitgangspunten en randvoorwaarden betrekking hebben op participatie, ruimtelijke kwaliteit en het te doorlopen proces bij een initiatief;

van mening dat:

- De gemeente Heerde op een zorgvuldige en verantwoorde wijze invulling wil geven aan haar opgave voor de opwek van duurzame energie;
- Zij daarbij oog moet/wil hebben voor het welzijn van haar inwoners;
- Hiervoor (bij bestaande en toekomstige initiatieven voor zonneparken) bijzondere aandacht nodig is voor verschillende in het uitnodigingskader opgenomen randvoorwaarden en uitgangspunten, zoals:
 - o de totstandkoming en invulling van de zogeheten 'omgevingsraad';
 - o de omvang en positionering van de zonnepanelen, juist ook in relatie tot burens en direct aanwonenden;
 - o het (tussentijds) evalueren van het uitnodigingskader;

roept het college van burgemeester en wethouders op om:

1. bij bestaande en toekomstige initiatieven een actieve houding aan te nemen t.a.v. de totstandkoming van de omgevingsraad en deze omgevingsraad voor lopende initiatieven zo snel mogelijk in te stellen;
2. het voorzitterschap van deze omgevingsraad door een onafhankelijk persoon (of partij) professioneel in te vullen. Deze persoon (of partij) dient in staat te zijn zorgvuldig te luisteren naar de verschillende belangen en dient sturing te geven aan het opstellen van het advies door de omgevingsraad;
3. de gemeenteraad regelmatig te informeren over de invulling en voortgang van de omgevingsraad;
4. bij de beoordeling van initiatieven alert te zijn op omvang en positionering van de zonnepanelen, juist ook in relatie tot burens en direct aanwonenden;
5. In de volgende raadsvergadering een onderbouwd voorstel aan de raad te doen voor aanpassing van het kader met in dat voorstel een afstandseis tussen 100 en 200 meter;

6. In dat voorstel ook de maatvoering voor de zogeheten korrelgrootte mee te nemen;
7. In de tussentijd geen initiatieven te honoreren en daarmee het uitnodigingskader 'on hold' te zetten;
8. de voorgenomen (tussen)evaluatie van het uitnodigingskader uiterlijk in januari 2024 voor te leggen aan de gemeenteraad, zodat hij het uitnodigingskader waar nodig kan aanscherpen/aanpassen;

en gaat over tot de orde van de dag,

Namens de fracties van:

Resultaat stemming:

Aangenomen/verworpen met stemmen voor en stemmen tegen

Voorzitter, griffier,

Datum 6 juli 2023
Betreft Zonnebrief

Geachte Voorzitter,

In deze tweede zonnebrief informeer ik uw Kamer, mede namens de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), over de ontwikkeling van zonne-energie. Hierbij schets ik met name de uitdagingen die liggen op het vlak van realisatie en wat ik wil doen om een duurzame groei te bereiken. De volgende moties doe ik in deze brief af: de motie van de leden

en de motie van het lid

De volgende toezeggingen aan uw Kamer doe ik af:

De volgende toezegging doet de minister van EZK af:

De ontwikkelingen voor zonnepanelen zien er zonnig uit. Nederland is Europees koploper als het gaat om de opwek van zonnestroom per hoofd van de bevolking. De groei van was nog nooit zo hoog als in het afgelopen jaar. Burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben in 2022 gezamenlijk ruim 4,2 GW laten installeren.¹ De groei in opwek van zonnestroom is daarmee succesvoller geweest dan scenario's voorspelden. haalt bovendien de innovatieve en creatieve kracht van Nederland naar boven. In mei dit jaar heb ik de eerste Nederlandse zonnepanelenfabriek geopend waar lichtgewicht en volledig circulaire zonnepanelen worden geproduceerd.

In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) schetst het kabinet welke rol in een CO₂-vrij elektriciteitssysteem kan spelen De integrale infrastructuurverkenning van de netbeheerders² laat voor 2050 een mogelijke doorgroei van zien tot 173 GW.

De snelle groei van kent echter ook uitdagingen. Daarom scherp ik beleid aan langs de volgende lijnen om de randvoorwaarden voor een duurzame en verantwoorde groei van op orde te brengen:

1. Ruimtelijke aspecten;
2. Verantwoorde en kwalitatieve ontwikkeling van z

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82610NED>

² <https://www.netbeheernederland.nl/dossiers/toekomstscenarios-64/documenten>

3. Netcapaciteit en systeeminpassing;
4. Rechtvaardige verdeling van de baten van opwek met
5. Vergroting productiecapaciteit van in Nederland en Europa;
6. Veilig werken en veilige installatie van

1. Ruimtelijke aspecten

Het kabinet wil de schaarse ruimte zo efficiënt mogelijk benutten met behoud van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ook willen we landbouw- en natuurgronden waar mogelijk ontzien. Daarom wordt voor de hernieuwbare opwek met de Voorkeursvolgorde Zon gevolgd. In de afweging voor hernieuwbare opwek met wordt daarbij door initiatiefnemers samen met bevoegd gezag in volgorde gezocht naar, hernieuwbare opwek met op:

1. daken en gevels;
2. terreinen en objecten binnen bebouwd gebied;
3. terreinen en objecten in het landelijk gebied (m.u.v. landbouw- en natuurgronden);
4. landbouw- en natuurgronden.

Pas als trede 1, 2 en 3 onvoldoende mogelijkheden bieden komen locaties op trede 4 in beeld. Daarmee ontzien we landbouw en natuur (trede 4).

Ten aanzien van heeft Generation Energy³ in opdracht van een zeer grove inschatting gemaakt van de theoretische potentie van op trede 1 (145 GW), en trede 2 en 3 (9,5 GW). Samen met de minister voor VRO wil ik deze potentie zoveel mogelijk realiseren en benutten. Dit najaar ga ik met Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NP RES), medeoverheden, netbeheerders, de sector en maatschappelijke organisaties en burgers⁴ in gesprek over de mogelijkheden om 20 TWh te verzilveren, bovenop de 35 TWh, uit het RES-bod voor 2030⁵. Hierbij wil ik ook in gesprek over nieuwe afspraken voor hernieuwbare opwek op land voor na 2030.

Niet alle potentie kan worden benut wegens financiële of technische beperkingen. Daarom kijk ik ook naar innovatieve gamechangers zoals de ontwikkeling van τ op water en innovaties op het gebied van slimme functiecombinaties. Denk daarbij aan geïntegreerd in gevels, balkons, ramen en objecten, maar ook aan α , waarbij boven de teelt van zacht fruit wordt geplaatst, of verticale zonnepanelen (met opwek aan beide kanten) als hekwerk rond een wei. kan daarbij dienen als verdienmodel voor boeren of lokale energiegemeenschappen. Hieronder beschrijf ik mede namens de minister voor VRO hoe ik de opschaling van volgens de Voorkeursvolgorde Zon wil realiseren, namelijk door te inspireren, stimuleren, faciliteren en normeren.

³ Samenvatting te vinden op <https://www.rvo.nl/onderwerpen/zonne-energie/geschikte-daken>, publicatie rapport wordt binnenkort verwacht.

⁴ Kabinetsvisie burgerbetrokkenheid bij de energietransitie

⁵ Voor het RES-bod zal ook kleinschalige worden meegeteld, mits: 1) deze boven de aanvankelijk verwachte autonome groei van 7 TWh komt en 2) grootschalig wind en zon samen al tot 35 TWh zijn gekomen. PBL wordt gevraagd om de groei van kleinschalige in de volgende RES-monitor mee te nemen.

1. Inspireren

Ruimtelijke kwaliteit

Naast locatiekeuze is de vormgeving en inpassing van _____ van belang. Niet alleen voor draagvlak bij omwonenden, maar ook voor de effecten op cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden. Vormgeving en ruimtelijk ontwerp kunnen hiertoe al in een vroeg stadium innovatieve ideeën en/of creatieve oplossingen bieden. Om ruimtelijke kwaliteit onder de aandacht te brengen heeft de minister voor VRO het programma Mooi Nederland opgericht. Gemeenten, provincies en waterschappen krijgen in dat kader bijvoorbeeld handvatten mee voor de vormgeving en inpassing van _____

Zon op water

In navolging van de routekaart zon op water _____ is in 2022 ongeveer 230 MW_p aan zon op water gerealiseerd, zoals bijvoorbeeld op zandwinplassen en (drink)waterbassins. Gebrek aan kennis van ecologische effecten van de uitrol van zonneparken op binnenwateren remt verdere uitrol. Daarom worden momenteel diverse onderzoeksprogramma's opgezet om effecten van drijvende zonnepanelen op de waterkwaliteit en biodiversiteit te onderzoeken, en daarbij te bepalen welke randvoorwaarden voor ontwerp een minimale of positieve impact hebben op het watersysteem en de omgeving. Voor zon op zee heeft het kabinet in het aanvullend klimaatpakket de ambitie aangekondigd om rond 2030 3 GW_p gerealiseerd te hebben binnen windparken op zee. Daartoe heeft het kabinet €44,5 mln. vrijgemaakt uit het Klimaatfonds programma 2024 tot en met 2030. Ik wil opties verkennen om _____ in de tenders voor wind op zee mee te nemen. Ook wordt een ecologisch onderzoekprogramma gestart naar de impact van zon op zee.

Zon op monumenten

Ook monumenten en beschermde dorps- en stadsgezichten kunnen bijdragen aan het vergroten van opwek met _____. Hoewel niet breed bekend, is plaatsing van _____ op monumenten vaak mogelijk, onder de voorwaarde dat rekening wordt gehouden met cultuurhistorische waarden. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft voor _____ op monumenten een handreiking gepubliceerd die al door verschillende gemeentes opgenomen is in gemeentelijk beleid⁶. Ik roep gemeenten die dat nog niet hebben gedaan op om dit voorbeeld te volgen.

Met het Actieplan _____ op monumenten werk ik met de Staatssecretaris van Cultuur en Media (CM) aan de verduurzaming van monumenten, ook via _____ Hierbij wordt ingezet op actieve communicatie over verduurzamingsopties en het monitoren van _____. De staatssecretaris voor CM onderzoekt met de minister voor VRO en mijzelf aanpassing van wet- en regelgeving om _____ op monumenten te versnellen. Ook zal ik na de zomer de Erfgoed Deal medeondertekenen, een samenwerking tussen Rijk, medeoverheden en maatschappelijke organisaties. Hiermee worden projecten ondersteund, gericht op ruimtelijke kwaliteit en verduurzaming van het erfgoed.

⁶ <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2023/01/01/zonnepanelen-in-beschermde-stads--en-dorpsgezichten>

2. Stimuleren

In onderzoek: natuurinclusiviteit, Vereniging van Eigenaren (VvE's), extra stimulering zon op dak

Er is in het Klimaatfonds gereserveerd om meer op daken en objecten te realiseren. Dit wordt verder uitgewerkt in het meerjarenprogramma 2025. Uw Kamer wordt hierover eind dit jaar geïnformeerd. Verder bekijkt PBL of en hoe in combinatie met dakversterking of lichtgewicht in de SDE++ 2024 kan landen. In de openstellingsbrief zal ik hierop ingaan.

Met de minister voor Natuur en Stikstof (N&S) verken ik actievere samenwerking in het kader van de Agenda Natuurinclusief. Ook werk ik met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) aan eisen rond natuurinclusiviteit in de lokale vergunningen voor zonprojecten. Het NP RES onderzoekt hoe ruimtelijke en financiële instrumenten kunnen worden ingericht voor een bredere borging van ruimtelijke kwaliteit en natuurinclusiviteit en of additionele middelen of instrumenten nodig zijn.

Verder wordt onderzocht of de subsidieregeling voor verduurzaming voor verenigingen van eigenaars (SVVE)⁷ kan worden doorontwikkeld door projectondersteuning voor zonprojecten hierin onder te brengen. Ook wordt onderzocht welke knelpunten er in de VvE-besluitvormingsregels zijn bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Een uitwerking van de versnellingsagenda verduurzaming, zoals eerder aangekondigd voor VvE's zal voor de zomer aan uw Kamer worden gezonden door de minister voor VRO.

Inzet Rijksvastgoed

De inzet van eigen vastgoed voor hernieuwbare opwek past in de bredere duurzaamheidsopgave voor het Rijksvastgoed. De inzet van Rijksvastgoed gebeurt in samenwerking met andere overheden en de andere Rijksorganisaties die vastgoed en grond beheren⁸. Verder zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt om in 2030 80% van de geschikte overheidsdaken te benutten voor een tweede functie, zoals hernieuwbare opwek. Voor het Rijksvastgoed geldt daarbij het 'ja, tenzij' principe. Naar verwachting kan eind dit jaar worden vastgesteld hoeveel panden geschikt zijn en hoeveel Rijksdaken eind 2025 worden belegd met . Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) is bezig met een monitor hoe overheidsdaken met bijdragen aan de verduurzamingsopgave. In het najaar informeert de minister voor VRO uw kamer over het inzetten van overheidsdaken voor een tweede functie.

Met het programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER) wil het kabinet een substantiële bijdrage leveren aan de RES-doelstelling door de inzet van Rijksgronden en -wateren. OER neemt op verzoek van de RES-regio's locaties op. Door deze locaties voor te bereiden en te tenderen voor opwek met van Rijksgronden draagt dit programma bij aan multifunctioneel ruimtegebruik (bijvoorbeeld in snelwegbermen, langs spoorlijnen, op baggerdepots, sluizen en

⁷ De SVVE is per 1 januari 2023 in werking getreden.

⁸ Kamerbrief Verbreding takenpakket Rijksvastgoedbedrijf

Defensieterreinen). Daarbij geldt als voorwaarde dat opwek kan worden gecombineerd met de primaire functie vanuit de gebruikende Rijksvastgoedhoudende organisatie. In samenspraak met de RES-regio's, provincies en gemeenten zijn 24 OER-projecten in gang gezet en zijn er 12 projecten geprogrammeerd. Recent heeft EZK vanuit 18 verschillende RES-regio's aanvragen gekregen voor meerdere Rijkslocaties. Hoewel de aanvragen nog inhoudelijk beoordeeld moeten worden, is de verwachting dat hier onvoldoende uitvoeringscapaciteit beschikbaar is. Dit kan aanleiding zijn om OER komend najaar verder uit te breiden. Ook onderzoek ik met uitvoeringsorganisaties en medeoverheden opties om onderwerpen als circulariteit, ecologie en Internationaal Maatschappelijk verantwoord Ondernemen (IMVO) structureler mee te nemen in overheidsprojecten.

3. Faciliteren

Versnellen van vergunningsprocedures

De Europese Commissie (EC) heeft diverse initiatieven genomen om doorlooptijden van vergunningsprocedures te versnellen. Eind 2022 is de 'EU Verordening tot vaststelling van een kader om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen'⁹ van kracht geworden. Deze noodverordening bevat termijnen voor vergunningsprocedures voor _____ en geldt voor 18 maanden. Voor medeoverheden is er een handreiking¹⁰ hierover opgesteld. Daarnaast ligt er een Commissievoorstel voor herziening van de richtlijn hernieuwbare energie (RED III). Dit bevat maatregelen om vergunningprocedures voor hernieuwbare energieprojecten te versoepelen en te versnellen, en maximumtermijnen voor vergunningsprocedures voor _____. Eén van de maatregelen is dat lidstaten gebieden aanwijzen voor versnelling van hernieuwbare energieprojecten, waarbij vrijstelling geldt van de verplichting tot een milieueffectrapportage op projectniveau (o.g.v. de MER-richtlijn). Daarnaast introduceert RED III afwijkingen van gebieds- en soortenbescherming o.g.v. de Vogel- en Habitatrichtlijn. De onderhandelingen over RED III zijn afgerond.

Ondersteunen realisatie _____ door NP RES

NP RES biedt ondersteuning aan de RES-regio's om de uitrol van _____ op gebouwen en objecten te versnellen. In januari is de Helpdesk Zonopwek¹¹ online gegaan. Deze biedt instrumenten die regio's en overheden ondersteunen bij de verdere beleidsvorming. In februari is een handreiking¹² gepubliceerd die de regio's en de gemeenten helpt een Uitvoeringsstrategie Zon op daken en objecten op te stellen. Ook heeft NP RES sprintsessies georganiseerd om regio's en gemeenten op gang te helpen hiermee.

¹⁰

¹¹

¹²

4. Normeren

Inmiddels zijn er stappen gezet in de verdere uitwerking van normering en zijn er relevante ontwikkelingen ten aanzien van nieuwe EU-regelgeving. Dat licht ik hieronder toe.

Zon op daken en gevels – nieuwbouw (trede 1)

Voor nieuwbouw zet het kabinet in op het zoveel mogelijk benutten van de zonpotentie van daken waar dat technisch, functioneel en economisch haalbaar is. De minister voor VRO werkt daartoe een nieuwe standaard uit mede ter voorbereiding van de implementatie van de herziene richtlijn voor de energieprestatie van gebouwen (EPBD). Deze richtlijn bevat namelijk waarschijnlijk nieuwe bepalingen ten aanzien van zonne-energie en nieuwe gebouwen.¹³ Ter voorbereiding verkent de minister voor VRO hoe een dergelijke standaard juridisch kan worden verankerd. Er is ook aandacht voor de samenhang met de bijna energie-neutrale gebouw (BENG)-eisen en de milieuprestatie van gebouwen (MPG)-eisen. De minister voor VRO is namelijk voornemens om deze eisen aan te scherpen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met minimumeisen die nu en in de toekomst worden gesteld ten aanzien van zon op dak. Meer installaties op of in gebouwen betekent immers een hogere milieubelasting. Uw Kamer wordt hierover geïnformeerd in het kader van de implementatie van de herziening van de EPBD.

Zon op daken en gevels - bestaande bouw (trede 1)

Voor bestaande bouw is een aantal voorstellen aangekondigd in de vorige zonnebrief. Allereerst wordt per 1 juli 2023 de Erkende Maatregelenlijst van de energiebesparingsplicht uitgebreid met het plaatsen van op daken van bedrijfs- en utiliteitsgebouwen. Op deze lijst staan de verplichte maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen en gelden voor bedrijven en instellingen die jaarlijks vanaf 50.000 kWh en 25.000 m³ aardgasequivalenten gebruiken. Deze maatregel verdient zich met de gehanteerde energieprijzen alleen binnen vijf jaar terug als er een zeer grote installatie van ten minste 300 kW_p geïnstalleerd kan worden (op 2000 m² geschikt dak).

Ten tweede geeft de minister voor VRO gemeenten de mogelijkheid om eigenaren van bestaande utiliteitsgebouwen met een gebruiksoppervlakte > 250 m² te verplichten om de (volledige) dakpotentie te benutten voor de opwek van zonne-energie via een maatwerkvoorschriftbevoegdheid die wordt geïntroduceerd in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Dit is gespiegeld met hetgeen geregeld is in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor bedrijven en procesgebonden energie. In eerste instantie kan een gemeente verplichten tot het opwekken van hernieuwbare energie via zon op dak tot ten hoogste het energiegebruik van het gebouw of het nieuwbouwniveau.¹⁴ De streefdatum voor inwerkingtreding van deze bevoegdheid is medio 2024. Vervolgens wordt er bij de uitwerking van de

¹³ Inzet voor de onderhandelingen is conform het BNC-fiche EU zonne-energiestrategie:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/05/18/def-bnc-fiche-2-mededeling-eu-zonne-energiestrategie>

¹⁴ Voor utiliteitsgebouwen met een industriefunctie is er nog geen nieuwbouwniveau vastgesteld, dus kunnen gemeenten de verplichting in deze gevallen baseren op het energiegebruik van het gebouw. Er volgt een leidraad voor gemeenten om het werken met het voorschrift in de praktijk te vereenvoudigen.

herziene EPBD geregeld dat eigenaren van deze gebouwen (kunnen) worden verplicht om de volledige dakpotentie te benutten. De implementatie van de herziening van de EPBD richtlijn start naar verwachting begin 2024.

Ten derde gaat het om het aanscherpen van de verplichting voor een minimumwaarde hernieuwbare energie bij ingrijpende renovaties van gebouwen. Dit zal verder worden vormgegeven wanneer de definitieve EPBD is vastgesteld, omdat dit nauw verband houdt met eventuele bepalingen voor zonne-energie en gebouwen in de EPBD.

Ten slotte volgen twee verplichtingen uit de nieuwe RED III. De eerste is een verplichting voor een minimumniveau van hernieuwbare energie bij vervanging van verwarmingssystemen in bestaande gebouwen wanneer dit technisch, functioneel en economisch haalbaar is. De tweede verplichting gaat over de voorbeeldrol voor publieke gebouwen door bijvoorbeeld daken van publieke en semipublieke gebouwen beschikbaar te stellen aan derden voor een zonne-energiesysteem. Het kabinet werkt de nieuwe bepalingen in de RED tijdig uit. Uw Kamer wordt via de reguliere kanalen geïnformeerd over de vertaling in nationale wet- en regelgeving.

Zon op terreinen en objecten binnen bebouwd gebied (trede 2), in het landelijk gebied (trede 3) of landbouw- en natuurgronden (trede 4)

Het kabinet zet met de Voorkeursvolgorde Zon in op zoveel mogelijk op daken en gevels en op multifunctioneel gebruik op overige gronden, anders dan landbouw- en natuurgronden. Alleen als het benutten van de potentie op daken en gevels en deze terreinen redelijkerwijs niet mogelijk is, of de RES-opgave voor hernieuwbare opwek onder druk komt te staan, kan gekeken worden naar multifunctioneel op landbouw- en natuurgronden (trede 4).

Het kabinet wil de doorwerking van de Voorkeursvolgorde Zon naar provincies en gemeenten versterken en meer richting geven aan de volgordelijkheid ervan. BZK heeft een verkenning laten uitvoeren naar de mogelijkheid van het inzetten van instructieregels voor de voorkeursvolgorde zon¹⁵. Daarnaast heeft Bosch en Van Rijn¹⁶ in opdracht van EZK en BZK de effectuering van de Voorkeursvolgorde Zon in de praktijk in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat alle provincies, en ook veel gemeenten, een vorm van een zonneladder hebben opgenomen in hun beleid, zij het niet op dezelfde wijze. Hierbij zijn niet exact de treden uit de Voorkeursvolgorde Zon gevolgd. Ook worden er veel verschillende definities gebruikt rondom het begrip multifunctioneel ruimtegebruik bij : en wat daarmee toegestaan wordt.

Uitgangspunt van het Kabinet en medeoverheden is de voorkeursvolgorde Zon en het stimuleren van op trede 1, 2 en 3. Multifunctioneel op trede 2 en 3 draagt bij aan de doelen voor hernieuwbare opwek en kan, mits landschappelijk vormgegeven en ingepast, maatschappelijke meerwaarde creëren

¹⁵ Verkenning instructieregels voorkeursvolgorde zonnepanelen en dubbelgebruik, Troelstra Consulting, 30 april 2022. Zie Bijlage 1 bij deze brief

¹⁶ Verdere verankering Voorkeursvolgorde Zon, Bosch en Van Rijn, 23 mei 2023. Zie bijlage 2a+2b bij deze brief.

via lokaal eigendom of een bijdrage aan de gebiedsontwikkeling en een impuls aan landschap, ecologie of natuur.

Kabinet en medeoverheden zijn alle voor het beperken van zon op landbouw- en natuurgronden en werken samen toe naar regels met de strekking "nee, tenzij" om landbouw- en natuurgronden zo veel mogelijk te vrijwaren van . Er zal een beperkt aantal uitzonderingen voor op landbouw- en natuurgronden, "nee, tenzij", worden geformuleerd, waarbij de voorwaarden tijdelijkheid en multifunctioneel gebruik in ieder geval zullen gelden. Deze voorwaarden worden in de komende maanden verder uitgewerkt. Bovenal geldt dat de treden 1, 2 en 3 zo veel als redelijkerwijs mogelijk is moeten zijn doorlopen, om aan de uitzonderingen voor trede 4 toe te komen.

Inzet is om de Voorkeursvolgorde Zon, de verplichting tot boven nieuwe parkeerplaatsen en de "nee, tenzij" juridisch te verankeren voor 1 juli 2024. Wij werken toe naar juridische verankering in provinciale regels met of zonder een Rijksinstructieregel in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). In september zal daarover worden besloten. Tevens zal de impact van de "nee, tenzij" op de RES-doelstellingen voor duurzame opwek middels in kaart worden gebracht.

De minister voor VRO en ik verkennen hoe invulling gegeven kan worden aan de motie van de leden om boven bestaande parkeerplaatsen te stimuleren of verplichten, met in achtneming van schaduwwerking en transportcapaciteit op het elektriciteitsnet.

2. Verantwoorde en kwalitatieve ontwikkeling van

Circulariteit

Het is van groot belang om de transitie naar een circulaire economie ook in de uitrol van door te maken. Het terughalen van productie van naar ons land is daarbij belangrijk, omdat hier innovatieve kennis is. Circularity-by-design van moet daarbij een vast onderdeel worden. Wanneer de levenscyclus van meer circulair wordt, kan dit de grondstoffenvoetafdruk verlagen. Daarom zet ik via innovatieregelingen in op circulariteit.

Vanaf 1 juli wordt de verplichte afvalbeheerbijdrage voor zonnepanelen verhoogd naar 4 cent/kg. Dit leidt ertoe dat stichting OPEN een meer realistisch fonds op kan bouwen om voor te bereiden op grootschalige recycling van wanneer deze in grotere hoeveelheden verwijderd worden. De zichtbaarheid van de bijdrage voorkomt freeridgedrag. Meer circulaire zonnepanelen zijn tevens nodig voor een lagere milieubelasting van de gebouwde omgeving. Milieueffecten die samenhangen met de levenscyclus van bouwmaterialen, waaronder tellen namelijk steeds zwaarder door als gevolg van het aanscherpen en verbreden van de milieuprestatie-eis in de bouwregelgeving voor nieuwe gebouwen¹⁷. Ik wil voorkomen dat dit in de weg staat van de verdere uitrol van op daken en

¹⁷ Kamerbrief Beleidsagenda normeren en stimuleren circulair bouwen

gevels en van de woningbouwopgave. Daarom bekijk ik met mijn collega-ministers voor VRO en van IenW hoe de milieuprestatie van zich verhoudt tot deze beleidsdoelen en hoe met een lagere milieu-impact de nationale standaard kan worden.

IMVO

Op 6 maart jl. heb ik met 34 organisaties uit de hernieuwbare energiesector het IMVO-convenant ondertekend voor een maatschappelijk verantwoorde energietransitie. Organisaties die zich hieraan committeren zullen risico's voor mens en milieu in de gehele keten identificeren en stappen nemen om deze te mitigeren. Ik roep de hele zonnesector op om deel te nemen. Jaarlijks zal ik uw Kamer informeren over de voortgang. Voor Rijksprojecten met ben ik voornemens de eisen standaard op te nemen. Op 15 juni 2021 is uw Kamer geïnformeerd over een pilot waarin wordt gekeken hoe bedrijven IMVO kunnen toepassen via bijvoorbeeld de SDE++ . Adviseurs van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) die de regeling uitvoeren geven in hun contact met aanvragers en beschikkinghouders advies over IMVO. Zoals eerder toegezegd aan uw Kamer bekijk ik tevens hoe IMVO een betere plek kan krijgen in de SDE++ vanaf de openstellingsronde in 2024. In de openstellingsbrief ga ik hierop in.

Financiering

De kosten van zijn fors gedaald. Dat vergt een nieuwe afweging van de mate waarin opwek gesubsidieerd wordt door de overheid. In de RES-brief heb ik aangegeven dat de SDE++ niet meer passend is om zon en wind op land te blijven ondersteunen, onder andere vanwege de grote kans op overwinsten . Ik onderzoek opties voor de stimulering van zon en wind op land met een lichtere mate van ondersteuning, maar wel met voldoende investeringszekerheid om de uitrol niet te laten stagneren. Ook onderzoek ik hoe ik daarbij rekening kan houden met randvoorwaarden als draagvlak, circulariteit, natuurinclusiviteit en het voorkomen van netcongestie. Ik verwacht begin september de resultaten. Alternatieve stimulering verwacht ik op zijn vroegst in 2025 te kunnen introduceren. Tot die tijd worden zonne- en windenergie gestimuleerd via de SDE++. In de openstellingsbrief van de SDE++ 2024 zal ik aangeven onder welke voorwaarden dit zal zijn.

3. Netcapaciteit en systeeminpassing

veroorzaakt door de opwekpieken relatief meer netcongestie dan bijvoorbeeld wind. Bovendien zal bij verdere groei steeds vaker meer elektriciteit opwekken dan er op dat moment vraag naar is, zodat voor benutting van de opgewekte elektriciteit parallelle ontwikkeling van opslag, conversie of (flexibele) vraag nodig is. Het blijft prioriteit van het kabinet om in samenwerking met de netbeheerders en betrokken partijen het elektriciteitsnet zo snel mogelijk uit te breiden, zodat het net de groei van de elektriciteitsvraag, en de CO₂-vrije invulling daarvan middels onder andere hernieuwbare opwek uit zon en wind zoveel mogelijk kan faciliteren. Efficiënte benutting van het elektriciteitsnet en andere energie-infrastructuur (zoals opslag- en conversiefaciliteiten en

curtailment) is daarbij van belang. Om efficiënte benutting van infrastructuur ook in het toekomstige energiesysteem te borgen beziet het kabinet in het NPE de ontwikkeling van _____ in samenhang met de energievraag en de overige opwekkingsmix, zodat bronnen als _____ en windenergie elkaar aanvullen en de vraag en aanbod in de tijd op elkaar aansluiten. Daarnaast zet het kabinet samen met de netbeheerders in op het toepassen van slimme oplossingen zoals het lokaal 'energiedelen' en het slim bij elkaar brengen van vraag en aanbod en het afkoppelen van _____ op piekmomenten. Vergroting van netcapaciteit blijft een grote uitdaging gezien het tekort aan materiaal en technisch geschoold personeel, ruimtelijke inpassing en de benodigde vergunningen. Tot slot kan kostendaling de toepassing van _____ ook bij lagere transporteerbaarheid van 'overschotten' interessant maken. In de praktijk zou terugleveren op het elektriciteitsnet dan niet per se nodig zijn op alle momenten.

Landelijk Actieplan Netcongestie

Via het Landelijk Actieplan Netcongestie (LAN) _____ werk ik met betrokken partijen aan drie hoofddoelen om de netcongestie te verminderen: 1) sneller bouwen en het sneller realiseren van netuitbreidingen, 2) sterker sturen op betere benutting van het net; en 3) het vergroten van flexibele capaciteit door industrie en bedrijfsleven. Daarnaast wordt een vierde spoor ingericht om het laagspanningsnet sneller uit te breiden en slimmer te gebruiken. Ook kleinverbruikers, zoals huishoudens, moeten worden geprikkeld om het net te gebruiken wanneer daarvoor ruimte is, bijvoorbeeld door op zonnige dagen zoveel mogelijk opgewekte zonne-energie binnenshuis te gebruiken. Het streven is om eind dit jaar spoor 4 gereed te hebben. Onlangs heb ik uw Kamer geïnformeerd over de eerste analyse en oplossingsrichtingen voor laagspanningscongestie en op de andere acties uit het LAN

Opslag bij

In de Routekaart Energieopslag _____ heb ik uw Kamer geïnformeerd over thuis- en buurtbatterijen. Thuisbatterijen worden niet gezien als rendabele investering voor huishoudens en vermindering van netcongestie is hoogst onzeker. Grootschalige batterijen kunnen zorgen dat meer zonneparken zonder netverzwaring kunnen worden aangesloten. Het gaat hier in potentie om enorme benodigde batterijvermogens en hoeveelheden _____ (volgens 5,5 GW batterijopslag voor 7,5 GW_p zonneparken¹⁸). Stimulering hiervan is wenselijk omdat het enorme kansen biedt voor de energietransitie. Het is cruciaal dat de grootschalige batterijen bij zonneparken ook daadwerkelijk ingezet worden voor uitgestelde levering en CO₂-reductie. Deze stimulering van batterijopslag bij _____ bleek eerder niet goed binnen de bestaande SDE++ te passen, onder meer vanwege de hoge subsidie-intensiteit per ton vermeden CO₂. Het kabinet zet in op elektriciteitsopslag door het investeren in batterij-innovaties en het verplichten van batterijen bij grootschalige zonneparken. Hiertoe is een reservering van €416,6 mln. opgenomen in het meerjarenprogramma 2025. Voorwaarde is dat de uitvoering aansluit bij het streefdoel van een klimaatneutrale elektriciteitssector in 2035. Uiterlijk eind 2023 informeer ik uw Kamer hierover.

¹⁸ <https://ce.nl/publicaties/omslagpunt-grootschalige-batterijopslag/>

Eigen verbruik huishoudens verhogen

Om netcongestie te verminderen helpt het als huishoudens het eigen verbruik op piekmomenten verhogen. De afbouw van de salderingsregeling stimuleert huishoudens zoveel mogelijk elektriciteit te verbruiken op momenten waarop veel elektriciteit oplevert. Dit is financieel interessant omdat het de elektriciteitsprijs per kWh inclusief belastingen uitspaart, terwijl een kWh die aan het net wordt geleverd door de afbouw van de salderingsregeling geleidelijk steeds minder oplevert. Het verhogen van het eigen verbruik kan bijvoorbeeld door de (af)wasmachine te laten draaien of de elektrische auto op te laden als het zonnig is. Dit staat ook op Rijksoverheid.nl.¹⁹ Daarnaast heb ik Milieu Centraal als onafhankelijke organisatie subsidie gegeven om op hun website uitgebreid informatie en tips voor het eigen verbruik van opgewekte elektriciteit te delen²⁰. Hiermee doe ik de motie van de leden Bontenbal en Van der Plas af

4. Rechtvaardige verdeling van baten bij

Afbouw salderingsregeling en tegemoetkoming huurders

De salderingsregeling is een succesvolle regeling geweest om investeringen in aantrekkelijk te maken. De kosten voor zijn sinds 2004 hard gedaald en de terugverdientijd van de investering is veel korter geworden. Om de energietransitie op kosteneffectieve wijze vorm te geven, volgt een afbouw van stimulering zodra technieken rendabel worden. Op 7 februari jl. heeft uw Kamer ingestemd met het wetsvoorstel voor afbouw van de regeling. Tijdens de behandeling hebben verschillende leden vragen gesteld over de consequenties van de afbouw voor de huursector. Ik constateer dat één op de drie huiseigenaren heeft, terwijl dit in de huursector slechts één op de zes is. Er komt tijdelijk een subsidie voor corporaties en particuliere verhuurders in het gereguleerde segment indien de salderingsregeling wordt afgebouwd. Hiervoor heb ik samen met de minister voor VRO vrijgemaakt, waarvan een gedeelte uit het Klimaatfonds. Hiermee worden de netto investeringskosten voor lager en kunnen verhuurders met een lagere vergoeding van de huurder toe. Daardoor wordt de instemming door huurders makkelijker. De opgewekte stroom moet naar de huurder gaan.

Ik heb de investeringsmogelijkheden voor zonnepanelen in de huursector laten onderzoeken. Ik gebruik de uitkomsten om met de minister voor VRO en Aedes te kijken naar effectieve inzet van het geld. Inzet is dat woningcorporaties kunnen investeren en huurders mee doen en mee profiteren met de energietransitie.

¹⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/energie-thuis/plan-kabinet-afbouw-salderingsregeling-zonnepanelen>

²⁰ <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/zonnepanelen/meer-zonnestroom-zelf-verbruiken/>

Ondersteuning Midden- en kleinbedrijf (MKB) bij aanschaf

Ik heb gedragsonderzoek laten doen naar de motivaties en belemmeringen van MKB-ondernemers (met eigen dak) om te realiseren²¹. Belangrijke prikkels om dit te doen zijn: rendabiliteit, een geplande renovatie of nieuw bedrijfspand, verwachtingen van klanten, een duurzaam imago, zelfvoorzienend- en toekomstbestendigheid. Toch gaat niet elke MKB-ondernemer over tot actie vanwege de moeite en tijd die het kost om de juiste informatie te vinden en onzekerheid over de betrouwbaarheid van uitvoerende en adviserende partijen. Ook ervaren ondernemers gebrek aan maatwerk in de informatie- en energiebesparingsplicht en hebben zij het gevoel dat de overheid met name negatieve feedback geeft. Tot slot ervaren ze onduidelijkheid over het lange termijnbeleid als belemmering voor het realiseren van . Ik waardeer de inzet die MKB-ondernemers plegen op het verduurzamen van hun bedrijfspanden. Ik erken dat beleidswijzigingen soms lastig zijn en dat dit investeringen hiermee on hold kunnen worden gezet door onzekerheid.

Om MKB-ondernemers te ondersteunen in hun goede voornemens ben ik in gesprek met MKB-NL en Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) over opties om hen beter te voorzien van informatie over installateurs en financiering. Onderdeel van dit gesprek is dat ik de bekendheid van bestaande certificeringen van installateurs wil vergroten om daarmee de onzekerheid over uitvoerende partijen als drempel voor installatie te verkleinen. Voor maatwerk rondom de energiebesparingsplicht ben ik bezig met het herzien van de handreiking voor omgevingsdiensten. Ook wordt er extra geïnvesteerd in opleidingen, waaronder een communicatietraining. Tot slot organiseer ik in samenwerking met MKB-NL en RVO bijeenkomsten voor branches om onderling informatie en kennis te delen als het gaat om de aanschaf van zonnepanelen.

5. Vergroting productiecapaciteit van in Nederland en Europa

Zowel op nationaal als op EU-niveau wordt gewerkt aan de stimulering van lokale productie van . Dit gebeurt zowel door stimulering van de aanbodzijde, als ook de vraagzijde. Hier zijn verschillende redenen voor, waaronder een gemiddelde lagere CO₂-voetafdruk van zonnepanelen, -cellen en -wafers bij Europese productie ten opzichte van productie in Azië en veel innovatieve kennis in Europa, bijvoorbeeld met betrekking tot circulair ontwerp van . Ook de grote afhankelijkheid van productie buiten Europa (>94%), voornamelijk van China (~90%) speelt een rol. Voor toelichting daarover verwijs ik u naar de beantwoording van de Kamervragen van de leden Erkens en Van Strien

en de Kamerbrief over de Kabinetsaanpak Strategische Afhankelijkheden . Lid Erkens heeft op 26 januari jl. een motie ingediend om te onderzoeken hoe beleid kan stimuleren dat meer zonnepanelen worden geproduceerd in Nederland en Europa. Hieronder schets ik hoe het kabinet invulling geeft aan de motie, namelijk via trajecten die ingaan op de aanbod- en vraagzijde van .

²¹ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-04/Rapportage-gedragsanalyse-MKB-ondernemers-zonnepanelen.pdf>

Stimulering aanbod

Het Groeifondsvoorstel creëert het innovatie-ecosysteem voor lokale ontwikkeling van nieuwe technologieën en de industrialisatie ervan. Op 30 juni jl. is bekend gemaakt dat dit voorstel €135 mln. toegekend heeft gekregen en €227 mln. voorwaardelijk. Het heeft als doel drie innovatieve technologieën te ontwikkelen en te industrialiseren, die elk concurrerend zijn op hun respectieve markten: (1) hoog-rendements silicium heterojunctie 'HJT' cellen, (2) flexibele perovskiet folies, en (3) op maat gemaakte producten voor integratie in gebouwen en automotieve toepassingen. In elk van de technologieën en producten wordt een 'design-for-circularity'-principe toegepast. Het voorstel is ingediend door een breed consortium met coördinatie en ondersteuning vanuit EZK.

Via de innovatieregelingen onder de Topsector Energie wordt onderzoek naar en het ontwikkelen van nieuwe technologieën ondersteund. Zo worden via de MOOI-regeling (Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie) innovatieprojecten ondersteund die integrale oplossingen ontwikkelen voor de klimaat- en energietransitie. Het ondersteunen van productiecapaciteit is lastig, vanwege de staatsteunregels die gelden onder de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Hierbinnen kan enkel investeringssteun versterkt worden als dit leidt tot een direct milieuvoordeel (CO₂-reductie). Het vervaardigen van valt hier niet onder, omdat deze pas reductie behalen als ze in gebruik zijn. Binnen deze kaders is het wel mogelijk als de productiefaciliteit zelf tot een CO₂-reductie leidt ten opzichte van het gangbare alternatief. Op deze manier kan via de DEI+-regeling de aanbodzijde van innovatieve Nederlandse ondersteund worden.²²

Op 16 maart jl. heeft de EC de Net Zero Industry Act (hierna NZIA) gepresenteerd. In de NZIA zijn strategische netto-nul technologieën gedefinieerd, waaronder en thermische zonne-energie, die door middel van versnelde vergunningverlening een impuls moeten krijgen om Europese productiecapaciteit te stimuleren. Op 26 april jl. is het BNC-fiche over de NZIA met de Kamer gedeeld. Het kabinet verwelkomt de NZIA, aangezien er in Nederland bedrijven actief zijn om innovatieve apparatuur voor zonnepanelen te produceren. De NZIA kan deze groeiplannen mogelijk versnellen. Wel ziet het kabinet verbeterpunten rond de samenhang van EU wet- en regelgeving. In de komende periode wordt in Brussel over de NZIA onderhandeld.

Stimulering vraag

Allereerst worden circulaire zonnepanelen via de nationale regeling groenprojecten gestimuleerd. Daarnaast zouden lichtgewichtpanelen de Nederlandse lichtgewicht zonnepanelenindustrie kunnen ondersteunen, als deze in de SDE++ zouden komen (nog in onderzoek). Op EU-niveau vinden onderhandelingen plaats over een Ecodesign maatregel en een Energielabel. Beiden kunnen een voordeel voor Nederlandse en Europese panelen opleveren. Nederland zet zich actief in bij deze onderhandelingen om de beiden instrumenten zo vooruitstrevend mogelijk te maken. Ook het Carbon Border Adjustment Mechanism kan bijdragen aan de

²² Voorbeeld DEI+: <https://projecten.topsectorenergie.nl/projecten/>

vraag naar Europese panelen, door ervoor te zorgen dat producenten uit derde landen een gelijke prijs betalen voor de CO₂-uitstoot van bijvoorbeeld metalen, zoals staal en aluminium voor het frame van zonnepanelen. Als producenten in Europa duurzamer produceren dan in derde landen levert dit een voordeel op.

Risicovolle Strategische Afhankelijkheden

Stimulering van de Nederlandse en Europese industrie kan verschillende publieke belangen dienen. Zonnepanelen dragen bij aan het verminderen van energieafhankelijkheid. Over de kabinetsaanpak voor risicovolle strategische afhankelijkheden is uw Kamer op 12 mei 2023 geïnformeerd

. EZK voert een analyse uit om te bepalen óf er sprake is van een risicovolle strategische afhankelijkheid in de keten van zonnepanelen en zo ja, of extra overheidsingrijpen, afgezet tegen onze gestelde ambities noodzakelijk en wenselijk is.

Zonnemobiliteit

Ook zonnemobiliteit (*Vehicle Integrated PV, VIPV*) is een veelbelovende toepassing. Tijdens het commissiedebat Innovatie van 1 november jl. heeft uw Kamer mijn EZK-collega gevraagd naar de kansen en knelpunten voor de Mede namens de minister van EZK geef ik hier invulling aan haar toezegging om uw Kamer hierover te informeren. Dit antwoord steunt op het onderzoek dat SEO in opdracht van EZK hiervoor heeft uitgevoerd²³.

De Nederlandse sector is klein. Met name een paar start-ups richt zich op toepassing in wegtransport (auto's, vrachtwagentrailers) en de binnenvaart. in voertuigen vergroot de actieradius en verkleint de afhankelijkheid van laadinfrastructuur. *VIPV* heeft een meerprijs (zonnepaneelkosten), maar verkleint door de 'aan boord' opgewekte energie de totale energiebehoefte²⁴. Ondanks de beperkte omvang concludeert SEO dat de kansrijk is. Wereldwijd werken diverse bedrijven aan toepassingen. Tegelijk staat de sector nog in de kinderschoenen. Nederland heeft een kleine, maar goed gepositioneerde uitgangspositie. Bedrijven die toepassen op vrachtwagentrailers of op de dekluisen van binnenvaartschepen lopen hierbij technisch en commercieel voorop. De CO₂-reductie door is echter beperkt.

Knelpunten voor verdere groei zijn zowel generiek als specifiek van aard. Generieke knelpunten zijn de beschikbaarheid van technisch personeel, grondstoffen, infrastructuur en innovatie-financiering. EZK en andere departementen werken al aan de eerste drie knelpunten. Voor innovatie-financiering kunnen bestaande instrumenten (bv. WBSO, Innovatiekrediet, indirect EIA, MIA/VAMIL) en ondersteunende instanties (Invest-NL, ROMs, Topsector Energie, beleidsdirecties) worden benut. De sector lijkt de weg naar deze instrumenten en instanties goed te vinden.

²³ <https://www.seo.nl/publicaties/>

²⁴ Zo blijkt uit berekeningen van SEO dat zonneauto's in NL 's winters tussen de 2-3 en 's zomers tussen de 15-20 extra kilometers kunnen rijden. Dit vertaalt zich naar een terugverdientijd van 7-8 jaar nu (huidig prijspeil), teruglopend tot c.a. 3 jaar in 2030.

Aanvullend instrumentarium specifiek voor de acht ik daarom
niet wenselijk. Wel zeg ik toe dat mijn ministerie graag bereid is voor specifieke
aandachtspunten in contact te treden met betrokken partijen.

6. Veilig werken en veilige installatie van

De veiligheid van zonnepanelen installateurs en kwaliteit van installatie moet voldoende geborgd zijn. De grote vraag van klanten en het tekort aan zonnepanelen installateurs zet druk op de markt waardoor klanten vaak lang moeten wachten voordat zonnepanelen worden geïnstalleerd. Aandacht voor de borging van veiligheid in deze sector is, soms onbewust, nog onvoldoende in deze groeiende markt. Ik volg de inspanningen van de Nederlandse Arbeidsinspectie en de zonnepanelensector en blijf hierover in gesprek.

Naast veilig werken, is een veilige installatie van _____ van belang. Dit beperkt het brandrisico en zorgt ervoor dat áls er brand is, het gebouw blusbaar blijft. Tegelijk wordt het hierdoor gemakkelijker om _____ en het pand te verzekeren. Toch ontstaat er soms een brand en door steeds meer installatie van _____ op gebouwen zal dit ook steeds vaker een gebouw zijn dat _____ op het dak heeft. In dat geval bestaat het risico dat zonnepaneeldeeltjes van _____ n de wijde omgeving terecht komen. Met de sector en medeoverheden ben ik in gesprek over deze onderwerpen. Ook loopt er in opdracht van EZK een onderzoek bij TNO, NIPV en het NEN over de oorzaken van brand met gebouwgebonden _____ en worden data verzameld. Eind dit jaar worden de eerste resultaten verwacht, waarna ik uw Kamer zal informeren. Daarnaast is er een risico dat een brand minder goed blusbaar is wanneer _____ aaneengesloten op woningen is geplaatst. Dit was het geval bij een recente brand in Arnhem op 18 juni. De Brandweer doet hier nu onderzoek naar. De minister voor VRO informeert uw Kamer dit najaar over de onderzoeksresultaten en het vervolg.

Over de motie van leden _____ geef ik
u de stand van zaken. Er zijn verschillende zaken te verzekeren: de
installatie, het pand waarop de installatie is aangebracht en hetgeen in het pand is
opgeslagen dan wel het (productie)proces dat in het pand plaatsvindt. Het
Verbond van Verzekeraars (VvV) geeft aan dat bedrijven met _____ goed
verzekeraar zijn. Het kan wel zijn dat verzekeraars eisen stellen, zoals

bijvoorbeeld een onafhankelijke beoordeling van de geschiktheid van een dakconstructie, installatie door een gekwalificeerd bedrijf en een onafhankelijke inspectie. Het staat verzekeraars vrij eisen te stellen en de premie te bepalen. Wel ga ik in gesprek met het VvV, de sector en NP RES over onverzekerbaarheid van specifieke cases. Over het opruimen van zonnepaneeldeeltjes na een brand met een [] ben ik in gesprek getreden met onder andere medeoverheden en de sector om te leren hoe in de praktijk gehandeld wordt en of verder handelen van het Rijk nodig is. Mogelijk kan extra communicatie over door brand verspreide zonnepaneeldeeltjes ook bijdragen aan zorgvuldig handelen en het goed afhandelen van schade. Daarna zal ik bezien of het inrichten van een garantstellingsfonds nodig is. Dit is namelijk ook afhankelijk van de polis die bedrijven hebben afgesloten. Het VvV geeft aan dat hier inmiddels verzekermogelijkheden zijn.

Tot slot

Verantwoorde groei van [] met vraagt om blijvende inzet van overheden, bedrijven en burgers. De diverse acties die ik in deze brief benoem dragen daaraan bij. De keuzes van vandaag moeten realistisch zijn en logisch passen in het energiesysteem van morgen. Door de sterk groeiende inzet van [] in het energiesysteem wil ik uw Kamer volgend jaar weer informeren over de ontwikkelingen en de daaruit volgende keuzes voor beleid rondom zonne-energie.

Stedenbouwkundige visie

dorpskern en omgeving Hoorn, gemeente Heerde

Inhoud

1. Inleiding

- 1.1 Doelstelling en ambitie
- 1.2 Studiegebied
- 1.3 Leeswijzer

2. Ruimtelijke analyse

- 2.1 Historie
- 2.2 Landschap
- 2.3 Functionele analyse
- 2.4 Ruimtelijke analyse
- 2.5 Kwaliteiten

3. Stedenbouwkundige visie

- 3.1 Ontwikkelingsvisie
- 3.2 Lintzone Beatrixweg en Kanaalzone
- 3.3 Oostzijde lint
- 3.4 Westzijde lint en Vosbergerweg
- 3.5 Knooppunt Hoorn
- 3.6 Knooppunt Oosterbaan

Bijlage: Beleid

- 0.1 Structuurvisie Gelderland
- 0.2 Landschapsonwikkelingsplan
- 0.3 Toekomstvisie Heerde
- 0.4 Structuurvisie Heerde
- 0.5 Visie wonen en werken in Heerde tot 2015
- 0.6 Wonen in het landelijk gebied
- 0.7 Ontwikkelingsvisie Apeldoorns Kanaal
- 0.8 Bestemmingsplan Hoorn

1. Inleiding

Luchtfoto Hoorn 1:10.000

1.1 Doelstelling en ambitie

Het doel van deze stedenbouwkundige visie is om een ruimtelijk afwegingskader op te stellen waaraan bestaande en toekomstige ontwikkelingen in Hoorn beoordeeld kunnen worden. Door middel van deze visie wordt invulling gegeven aan de provinciale zoekzone landschappelijke versterking/kleine kernen. Uit de visie komt naar voren waar het binnen de stedenbouwkundige structuur mogelijk is woningen te bouwen en op welke wijze eventuele nieuwbouw past in het landschap en de structuur van het dorp. De stedenbouwkundige uitspraken zijn van ook enkel uit een stedenbouwkundig oogpunt gedaan. Consequenties voor bijvoorbeeld milieu-aspecten, verkeer en volkshuisvesting zijn daarbij niet in beeld gebracht. Bij de uitwerking van de plannen in bijvoorbeeld een bestemmingsplan of omgevingsvergunning moet een dergelijke integrale afweging wel worden gemaakt.

Deze stedenbouwkundige visie is daarmee geen integrale dorpsvisie, structuurvisie in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) of ontwikkelingsvisie waarin concrete ontwikkelingen in het dorp integraal worden afgewogen. Wel moet de voorliggende visie beschouwd worden als vastgesteld beleid. Dit betekent dat de gemeente zichzelf bindt aan de inhoud van de visie bij de beoordeling van nieuwe en bestaande ontwikkelingen in de kern Hoorn.

1.2 Studiegebied

Hoorn ligt ruim een kilometer ten noorden van de bebouwde kom van Heerde in het gebied tussen de Zwolseweg in het westen en het Apeldoorns Kanaal in het oosten. Vlak ten zuiden van het dorp ligt een complex van bossen, singels en weiden met daarin het landgoed Vosbergen. Via de Vosbergerweg en de Zwolseweg is Hoorn verbonden met het dorpscentrum van Heerde. De begrenzing van het studiegebied is gebaseerd op de samenhang in ondergrond waarop Hoorn is ontstaan. De grenzen van het studiegebied vormen een landschappelijke eenheid waarbinnen ruimte is voor versterking van deze landschappelijke identiteit.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de ruimtelijke structuur van Hoorn beschreven. Aan de hand van een historische, landschappelijke en ruimtelijke analyse en het benoemen van de gebiedskwaliteiten wordt gezocht naar handvatten voor de stedenbouwkundige visie voor Hoorn. Deze visie wordt in hoofdstuk 3 beschreven. In dit hoofdstuk worden randvoorwaarden gegeven ten behoeve van bestaande en nieuwe ontwikkelingen binnen het studiegebied. In bijlage 1 is een beleidskader opgenomen met het relevante beleid voor de voorliggende visie.

In hoofdstuk 2 wordt de ruimtelijke structuur van Hoorn beschreven. Aan de hand van een historische, landschappelijke en ruimtelijke analyse en de benoeming van de gebiedskwaliteiten wordt gezocht naar handvatten voor de stedenbouwkundige ontwikkelingsrichting voor Hoorn.

2. Ruimtelijke analyse

Hoorn ± 1900 1:15.000

Hoorn ± 1995 1:15.000

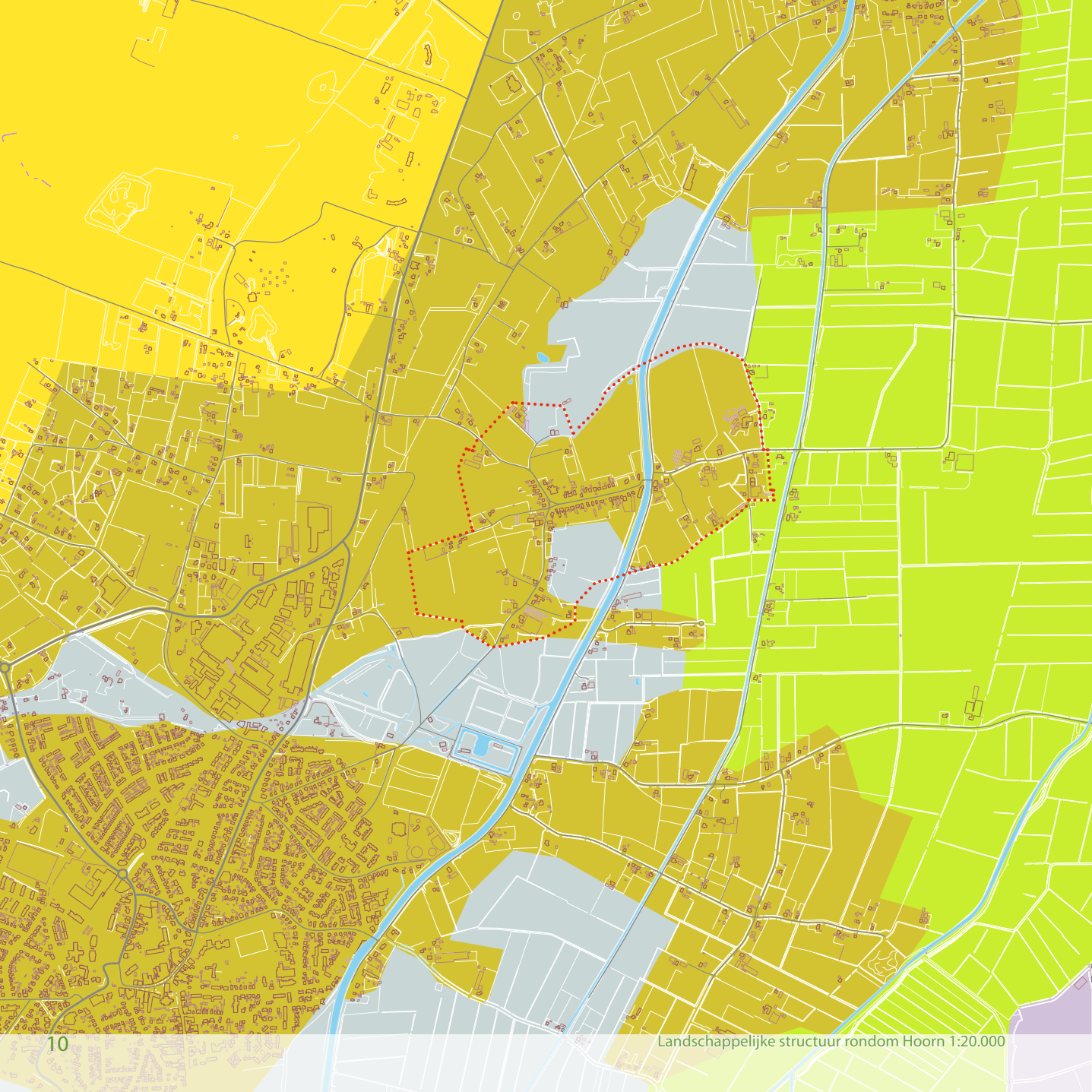
2.1 Historie

Apeldoorns Kanaal

In 1825 is men in opdracht van Koning Willem I begonnen met het graven van het Apeldoorns Kanaal. Het doel was Apeldoorn via Hattem te verbinden met de IJssel. In eerste instantie was het de bedoeling om de naastliggende Grift beter bevaarbaar te maken. Echter is door weerstand van de eigenaren van de bruggen en watermolens besloten een geheel nieuw kanaal te graven, parallel aan de Grift. In 1829 voer het eerste schip tussen Apeldoorn en Hattem. De exploitatie van het kanaal bracht echter te weinig op. Het onderhoud aan sluizen en bruggen kostte meer dan sluis- en bruggelden opleverden. Later werd besloten om een doorgaande vaarroute te maken vanaf de IJssel bij Dieren via Apeldoorn weer terug naar de IJssel bij Hattem. In de Tweede Wereldoorlog is het kanaal als verdedigingswerk gebruikt en zijn veel bruggen opgeblazen. Na de oorlog verminderde het belang van het kanaal door de opkomst van de spoorwegen en gemotoriseerd wegverkeer en door ontwikkelingen in de binnenvaart waardoor schepen steeds groter werden. Er was nog voldoende vracht op het gedeelte van Hattem naar de Berghuizer papierfabriek in Wapenveld. Maar ook dat liep terug, waarmee verruimen van dit gedeelte te kostbaar zou worden. Per 1 januari 1962 werd het noordelijk deel vanaf de Berghuizer papierfabriek in Wapenveld tot Apeldoorn voor de scheepvaart gesloten en in 1982 ook het laatste deel.

Hoorn

Het dorp ligt op de Hoornsche Enk. Het kanaal heeft Hoorn en de enk in tweeën gedeeld. Het dorp bestaat in de huidige situatie uit het historisch gegroeide lint, met daaromheen verspreid liggende agrarische bebouwing. Ten westen en noordoosten van Hoorn is het reliëf van de enk nog duidelijk te herkennen. Oorspronkelijk vond de hoofdzakelijk agrarische bebouwing vooral plaats aan de randen van de enk. De Beatrixweg vormt in de huidige situatie gevoelsmatig de kern van het dorp. Echter is dit lint pas in een later stadium bebouwd dan de Meenseweg en de Vosbergerweg, waar het accent meer lag op agrarische bebouwing. Rond 1900 lag het accent aan de oostzijde van het Apeldoorns Kanaal en bestond Hoorn uit een groepje verspreid gelegen agrarische erven rondom de Meenseweg. Het café aan het Apeldoorns kanaal markeert al sinds 1882 het oude hart van het dorp. Enkele jaren daarvoor werd in december 1875 de Beatrixschool geopend, in het oostelijke deel van het huidige lint. In 1958 werd de school verplaatst naar de westkant van het lint. Ter ere van de geboorte van prinses Beatrix werd op 1 februari 1938 een kastanje geplant. Nadat middenstanders lange tijd onafhankelijk hadden opgetreden werd de Coöperatie 'De Eendracht' op 10 maart 1910 officieel opgericht, kort daarna werd de beeldbepalende silo gebouwd. In de loop van de eeuw is het accent verschoven naar de westzijde van het Apeldoorns kanaal. Dit kan verklaard worden door de verplaatsing van de school en de komst van het coöperatiegebouw, dat voor werkgelegenheid zorgde in de kern. De Beatrixweg is hoofdzakelijk na de oorlog aan weerszijden bebouwd.

2.2 Landschap

Hoorn ligt op een oude dekzandrug, tussen het Veluwemas-sief en de uiterwaarden van de IJssel. Ten noorden en zuiden zijn oude hooilanden waarneembaar. Deze veenontginningen zijn van vroeger uit nooit bebouwd. Het landschap rondom Hoorn bestaat van west naar oost uit gesloten droog bos op hooggelegen terrein, dan halfopen landschap met veengebieden, enken en vochtige graslanden langs beken, dan een meer open gebied met vochtige graslanden in het laaggelegen gebied nabij de IJssel. Het gehele gebied maakt deel uit van het Nationaal landschap. Het studiegebied maakt onderdeel uit van het Kampen- en essenland-schap. Rondom de dorpskern is met name ten westen van het studiegebied de oorspronkelijke enk nog te herkennen. De enk is net als de hooilanden niet bebouwd, bebouwing vind hoofdzakelijk aan de randen plaats. Ook in de noord-oosthoek van het studiegebied is de Hoornsche Enk nog te herkennen aan het afwijkende verkavelingspatroon ten opzichte van de veenontginning aan de noord- en oostzijde van het studiegebied.

Legenda

- Droge bos- en heideontginning
- Dekzandruggen en oude bouwlanden
- Hooilanden
- Broeken (meer of minder planmatig)
- Oeverwal
- Bebouwing
- Infrastructuur
- Water
- Studiegebied

De enk ten noordoosten van Hoorn

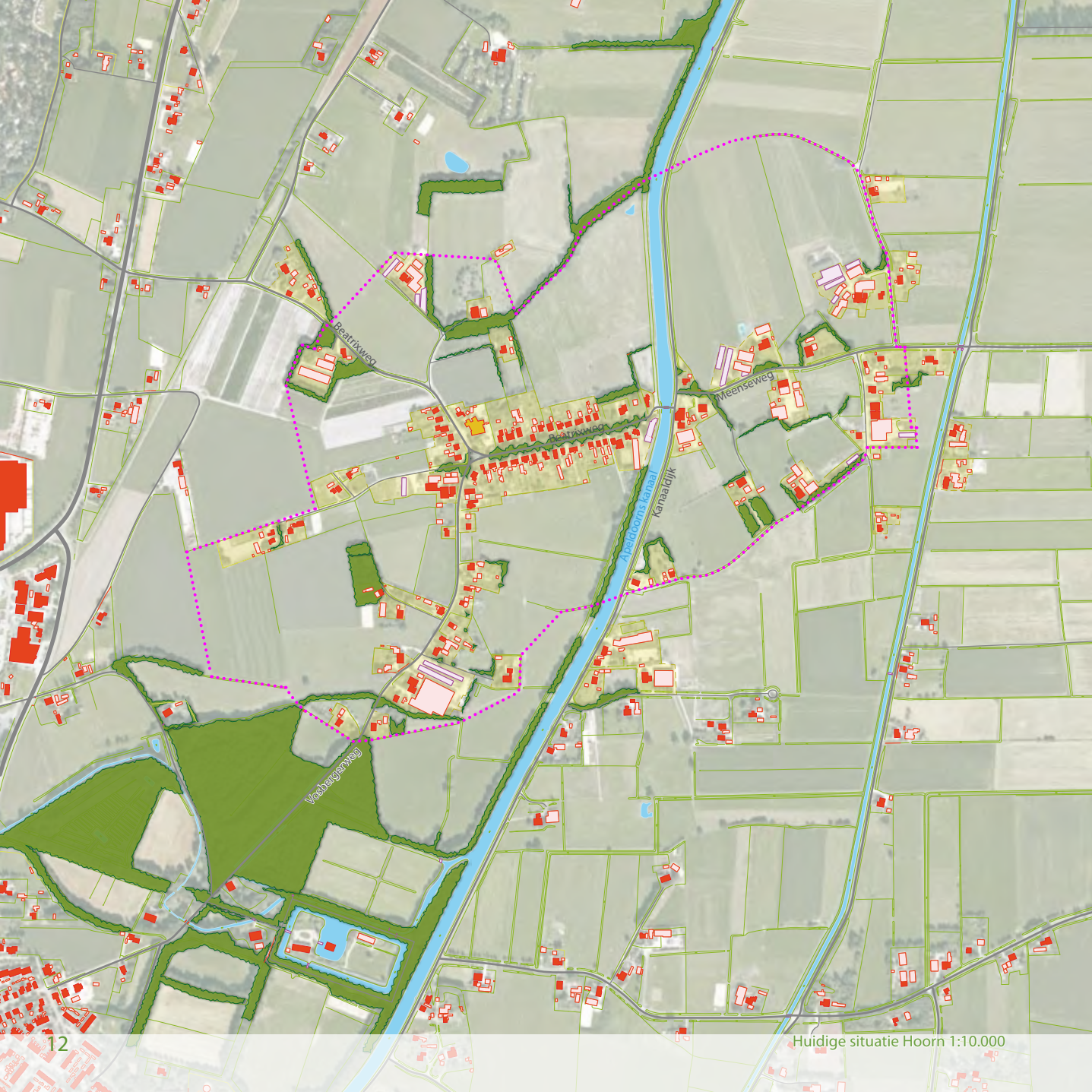
Achterzijde Beatrixlaan gezien vanaf Kanaaldijk

Vosbergerweg richting landgoed Vosbergen

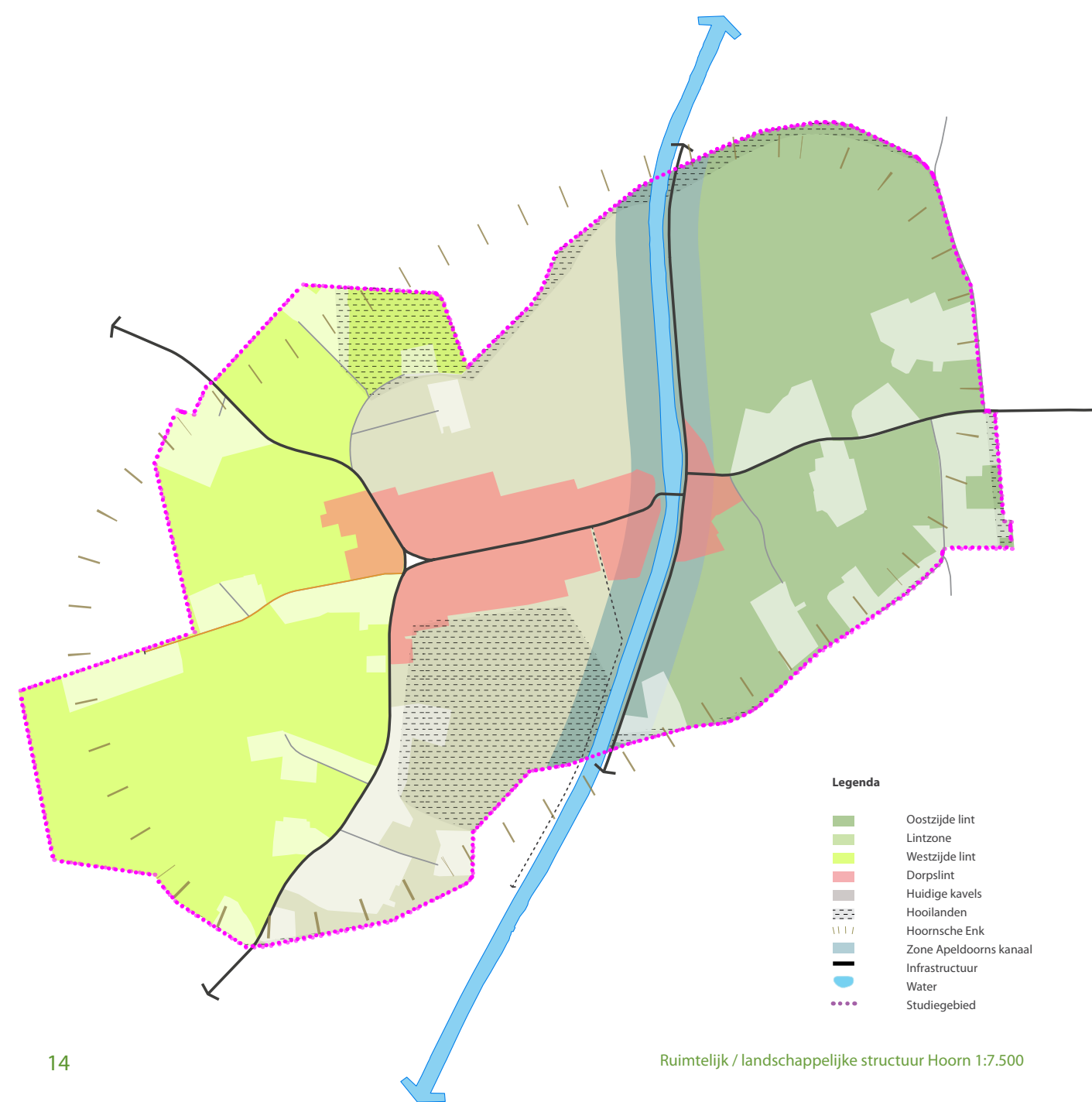
Doorkijk vanaf Vosbergerweg

2.3 Functionele analyse

De hoofdfunctie in de dorpskern is wonen, al dan niet in combinatie met bedrijfsmatige activiteiten. Op de kruising van de Beatrixweg met de Vosbergerweg is een agrarisch bedrijf aanwezig, feitelijk aan de rand van het landelijk gebied, met het woonhuis georiënteerd op het dorp. Tegenover deze boerderij ligt de basisschool. De oorspronkelijke oude school in de noordoosthoek van het lint is niet meer als zodanig in gebruik. Het coöperatiegebouw wordt momenteel hergebruikt door een vatenhandel. In het lagere deel van het coöperatiegebouw, aan de Beatrixweg zijn een computerwinkel en woning gevestigd. Het terrein achter het coöperatiegebouw wordt gebruikt als opslag voor de vatenhandel. Achter de oude school ligt het te handhaven evenemententerrein van Hoorn. Tegenover het coöperatiegebouw, aan het Apeldoorns Kanaal bevindt zich een horecagelegenheid. Ten oosten en westen van het dorp is hoofdzakelijk agrarische bedrijvigheid aanwezig. Aan de westzijde van het dorp is eveneens een kwekerij gevestigd die haar grond tot aan het lint van de Beatrixweg heeft beplant.

Ruimtelijk / landschappelijke structuur Hoorn 1:7.500

2.4 Ruimtelijke analyse

Ruimtelijk/landschappelijk gezien valt het studiegebied onder te verdelen in drie deelgebieden;

- De Lintzone (inclusief het dorpslint en de oostzijde van het Apeldoorns kanaal)
- Oostzijde van het Lint (inclusief de westzijde van het Apeldoorns Kanaal)
- Westzijde van het Lint (inclusief de Vosbergerweg)

Het Apeldoorns kanaal en het dorpslint van Hoorn zijn structurerende elementen binnen deze zones.

Zichtlijnen en blikvelden

Beleving en zichtbaarheid vormen een onderdeel van de ruimtelijke analyse van het landschap. Vanaf de Vosbergerweg, Beatrixweg, Meenseweg en de weg langs het kanaal, liggen er zichtlijnen en doorzichten die de beleefbaarheid van het landschap bepalen. In deze visie worden zichtlijnen bepaald door (smalle) corridors tussen bebouwing of beplanting. Op deze manier wordt de passant een kort moment een zicht op het land achter de bebouwing of beplanting gegund. Kijkrichting en snelheid bepalen in hoge mate of de zichtlijn wordt opgemerkt. Zichtlijnen geven het landschap diepte en kunnen het contrast tussen besloten en open gebieden versterken. Met blikvelden worden in deze visie brede(re) open ruimten bedoeld, die voor een langere tijd en over een grotere afstand zicht op het landschap geven. Hoewel kijkrichting en snelheid ook hier van belang zijn, zijn deze aspecten niet doorslaggevend. Van groter belang is de afstand naar een obstakel; hoe kleiner

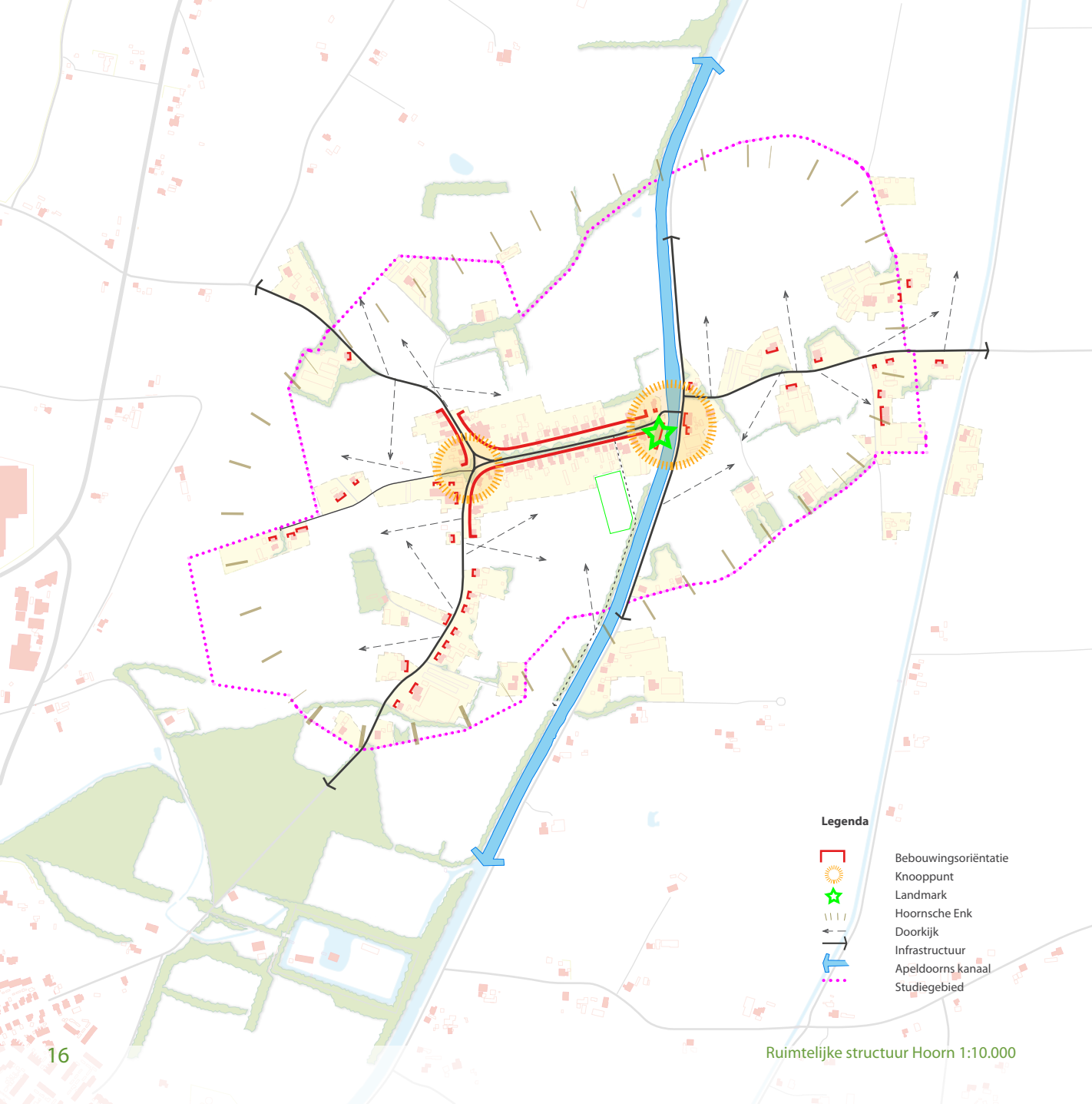
de afstand hoe beperkter het blikveld. Blikvelden maken dat een landschap weids is.

Apeldoorns kanaal

Het Apeldoorns kanaal vormt een opzichzelfstaand, relatief jong element in het landschap. De Kanaaldijk aan de oostzijde van het Apeldoorns kanaal vormt de route van Heerde naar Wapenveld. Van oorsprong is bebouwing nauwelijks aan het kanaal gesitueerd, met uitzondering van het knooppunt rondom de ophaalbrug. Op deze plek is aan de westzijde van het kanaal de karakteristieke graansilo gesitueerd. De silo is beeldbepalend voor het dorp en vormt samen met de ophaalbrug en de horecagelegenheid aan de oostzijde van het kanaal het oostelijke knooppunt van Hoorn (Knooppunt Hoorn). In de Toekomstvisie Heerde is deze locatie als 'blauw knooppunt' aangemerkt (zie bijlage 1). Ten noorden en zuiden van het knooppunt liggen tussen de verspreide bebouwing brede blikvelden op het agrarische gebied.

Lintzone Beatrixweg

Aan de westzijde van het Apeldoorns kanaal is het bebouwingslint aan de Beatrixweg ontstaan. Het lint is in een later stadium ontstaan dan omliggende bebouwing ten oosten en westen van het lint en vormt de verbinding tussen de twee agrarische gebieden. Het lint is opgespannen tussen twee knooppunten; enerzijds het knooppunt aan het Apeldoorns kanaal (Knooppunt Hoorn), anderzijds het westelijke knooppunt in de vorm van de kruising Beatrixweg – Vosbergerweg (Knooppunt Oosterbaan). De Beatrixweg buigt

hier in noordelijke richting af naar het landelijk gebied en komt uit op de Veluwe. Het lint vormt in de huidige situatie de gevoelsmatige dorpskern van Hoorn. De weg heeft een besloten karakter, er zijn geen zichtlijnen en blikvelden op het achterliggende landschap. Ook aan de beide uiteinden van het lint is het zicht op het landschap beperkt. De weg wordt aan weerszijden begeleid door een forse bomenrij met daarachter hoofdzakelijk vrijstaande bebouwing. Het onbebouwde land direct ten noorden en zuiden van het lint is van oudsher in gebruik geweest als akkerland, met aan de randen hakhout en op de lagere delen weilanden.

Oostzijde lint

In het verlengde van de Beatrixweg ligt de Meenseweg, de historische route in oostelijke richting. De Meenseweg ontsluit een deel van het weteringengebied en loopt via Wolbert naar Wapenveld. De oostzijde van het studiegebied is van oudsher een agrarisch werklandschap, waar bebouwing is geconcentreerd op boerenerven die verspreid zijn gesitueerd op de dekzandrug. Het verkavelingspatroon is een historisch gegroeide blokverkaveling. Ten oosten van het studiegebied is het verkavelingspatroon duidelijk meer planmatig. Op het deel van de enk aan de noordzijde van de Meenseweg is de bebouwing is gesitueerd aan de zuidrand, georiënteerd op de Meenseweg en op de doodlopende Brandweg richting het noorden. Deze weg is een historische route. De bouwlanden op de enk en het weidegebied ten noorden ervan zijn onbebouwd. De boerderijen aan de zuidkant van de Meenseweg zijn georiënteerd op historische landelijke

routes die deels niet meer aanwezig zijn als doorlopende route (zie historische kaart op pagina 7). De grens van het studiegebied volgt zoveel mogelijk deze historische routes. Zichtlijnen in noordelijke richting vanaf de Meenseweg tussen de agrarische erven door naar onbebouwde deel van de enk zorgen voor een ruimtelijk contrast. In zuidelijke richting bakenen enkele singels en de erfbeplanting van een boerderij kleinere blikvelden af.

Westzijde lint

Ten westen van de Beatrixweg is het landschap van oudsher in gebruik als akkerland. Het deel van de enk ten westen van de Vosbergerweg is van oudsher nauwelijks bebouwd, maar doordat er in loop van tijd woningen aan het agrarische landschap zijn toegevoegd, onder andere aan de Singelweg, zijn de contrasten tussen besloten en open hier minder sterk. Het bosje, de erfbeplanting en het gebruik van de gronden als boomkwekerij dragen hieraan bij. Enkele lange zichtlijnen vanaf de Vosbergerweg en de Singelweg zorgen ervoor dat de bolling van de Hoornsche Enk zichtbaar is. Het bos van het landgoed Vosbergen vormt hiervoor de achtergrond. In de huidige situatie ligt het accent meer op wonen dan op de agrarische sector.

Vosbergerweg

De Vosbergerweg verbindt Hoorn met het landgoed Vosbergen en Heerde. De weg vormt de overgang tussen het ten westen gelegen essenlandschap en het lager gelegen hooiland aan de oostzijde. Gevoelsmatig behoort de Vosber-

gerweg tot het buitengebied, gekenmerkt door verspreide bebouwing, zichtlijnen en doorzichten. Vlak voor de entree tot het dorp ligt er een breed blikveld op de achterkant van de bebouwing aan de Beatrixweg, het evenemententerrein en het coöperatiegebouw.

2.5 Kwaliteiten

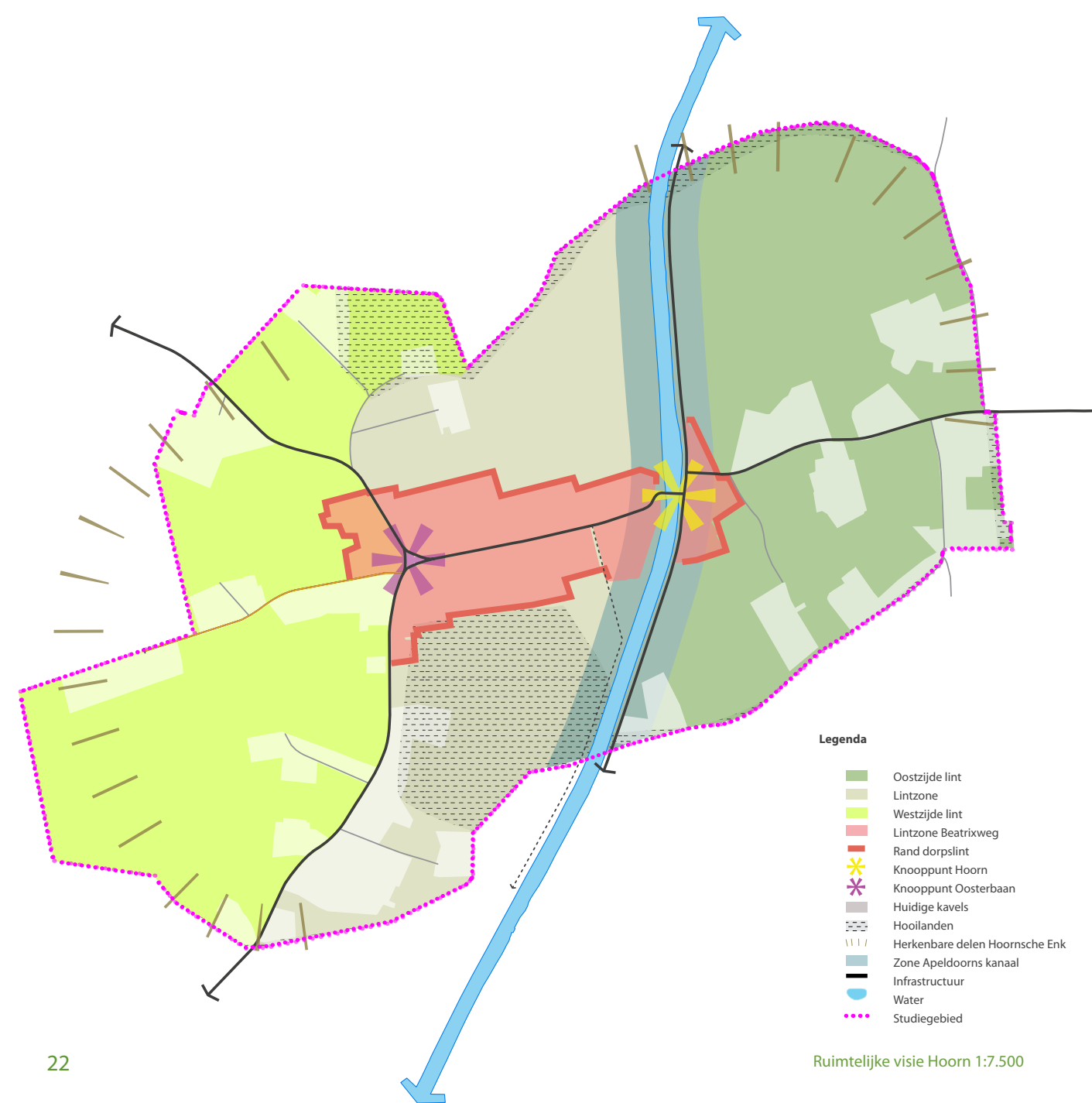
Op basis van de voorgaande paragrafen kunnen de volgende gebiedskwaliteiten voor het studiegebied benoemd worden;

- Landelijke, kleinschalige ligging met kenmerkende bebouwingsstructuur.
- Ligging aan het Apeldoorns Kanaal
- Herkenbaar en zichtbaar landschap, aanwezig reliëf en zichtbare enken ten westen en noordoosten van de kern.
- Door de bestaande blikvelden en zichtlijnen bestaat er een hechte relatie met het omliggende landschap
- Contrast tussen het compacte lint gelegen tussen de twee knooppunten en het omliggende open landschap.
- Aanwezige cultuurhistorie (o.a. coöperatiegebouw, cafe De Brug, het Apeldoorns Kanaal, de wegenstructuur, oude bomen)

Op basis van de beleidsinventarisatie (zie bijlage) en gebiedsanalyse in de vorige hoofdstukken wordt in dit hoofdstuk een ontwikkelingsvisie beschreven voor Hoorn. Er worden principes geformuleerd voor nieuwe ontwikkelingen in en om het dorp. In paragraaf 3.1 wordt de algemene visie beschreven. In de daar op volgende paragrafen worden de verschillende deelgebieden beschreven en worden per deelgebied uitgangspunten geformuleerd. Paragraaf 3.2 beschrijft de ontwikkelingsmogelijkheden van de Lintzone Beatrixweg en de Kanaalzone. Vervolgens wordt in paragraaf 3.3 het deelgebied 'Oostzijde lint' en in paragraaf 3.4 'Westzijde lint en Vosbergerweg' beschreven. Het 'Knooppunt Hoorn' en 'Knooppunt Oosterbaan' worden achtereenvolgens in paragraaf 3.5 en 3.6 beschreven.

3. Stedenbouwkundige visie

3.1 Ontwikkelingsvisie

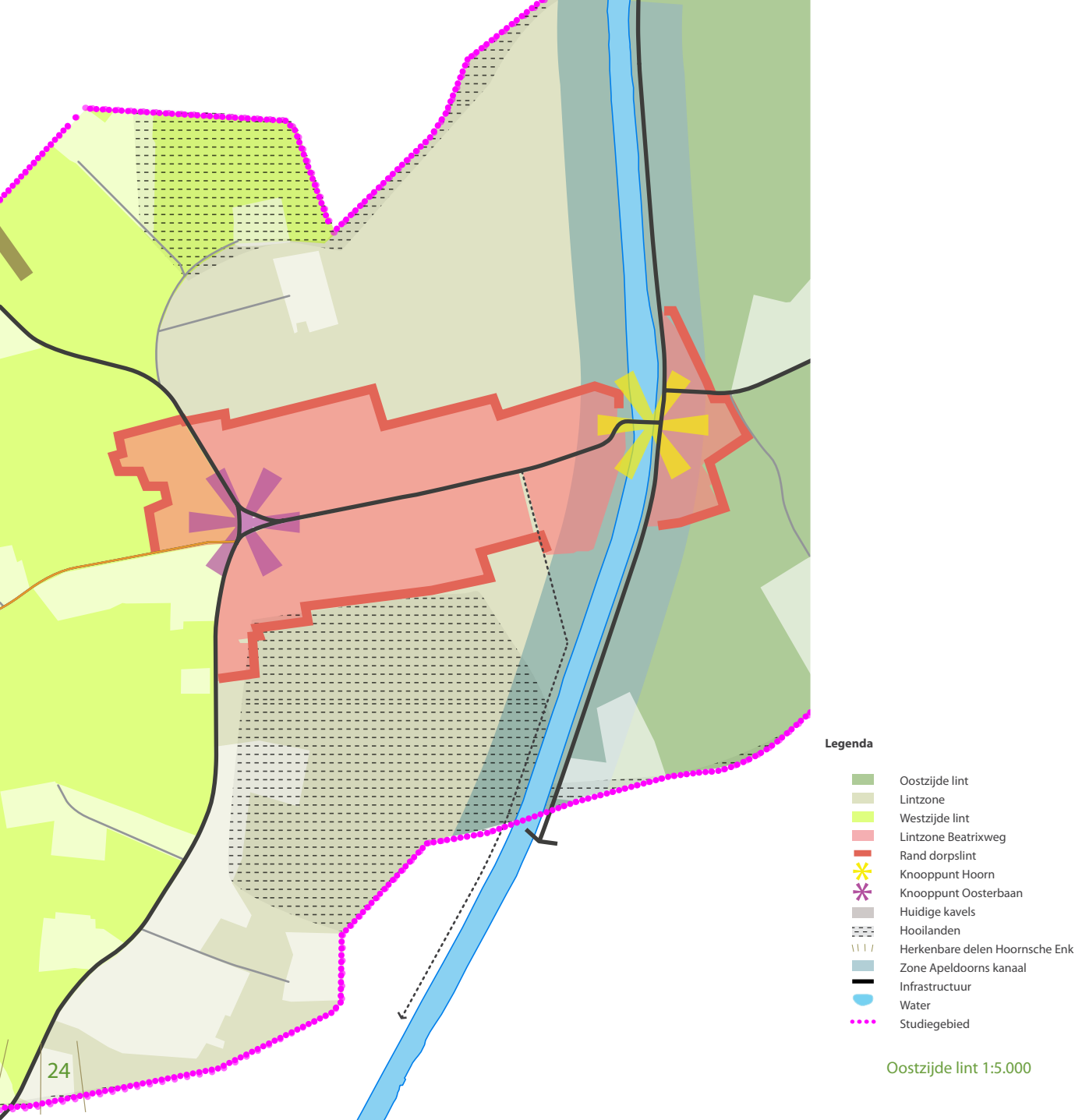
In deze paragraaf wordt de algemene visie beschreven. In de volgende paragrafen worden per deelgebied specifieke uitgangspunten geformuleerd die in combinatie met de visiekaart de ontwikkelingsvisie voor Hoorn en omgeving vormen.

Landschap

Hoorn wordt gekenmerkt door de landelijke, kleinschalige ligging, waarbij de relatie met het omliggende agrarische gebied sterk is. Het uitgangspunt bij nieuwe bouwinitiatieven is aansluiten bij en niet af doen aan de bestaande landschappelijke situatie en deze te versterken. Op provinciaal niveau is het studiegebied grotendeels aangegeven als 'zoekzone landschappelijke versterking', waar functieverandering op beperkte schaal mogelijk is. Altijd is de bestaande karakteristiek van het landschap leidend bij herontwikkeling. Dit betekent dat moet worden aangesloten op de bestaande structuren, beplantingskarakteristieken, infrastructuur, zichtlijnen en blikvelden, erfcomposities, landschappelijke karakteristieken en elementen en deze worden versterkt. Toe te voegen bebouwing moet passend zijn bij de kwaliteiten van de omgeving. Het huidige beeld van het lint de Beatrixweg gelegen in het open landschap wordt geconserveerd, waarbij de knooppunten aan weerszijden worden versterkt. De knooppunten vormen de overgang naar het agrarische gebied. Op de knooppunten is ruimte voor ontwikkeling.

Functieverandering

Ontwikkelingen in het kader van functieverandering moeten de huidige, verrommelde erven doen opleven, het kampenlandschap versterken en het gebied een nieuwe impuls geven. Functieverandering kan incidenteel plaatsvinden en gebeurt in de vorm van erven, passend in het landschap. Nieuwe woningen worden ontworpen in de karakteristiek van een agrarisch erf, waarbij sprake is van hiërarchie tussen de gebouwen. Zowel traditionele als moderne architectuur is mogelijk. De compositie en landschappelijke inpassing van het erf staat voorop. Functieverandering is afhankelijk van particuliere initiatieven. Per geval wordt bekeken of het voorliggende plan tot voldoende kwaliteitsverbetering leidt. Voorliggende stedenbouwkundige visie voor Hoorn schrijft voor dat functieverandering slechts op bestaande erven kan plaatsvinden. Hiermee wordt aangesloten op de huidige karakteristiek van het landschap. Het landschap ten oosten van het dorpslint is agrarisch van karakter, ten westen van het dorpslint is deze functie grotendeels verdwenen en ligt de nadruk op wonen. In het gebied tussen de Vosbergerweg en het Apeldoorns kanaal geldt dat het beeld van het lint in het open landschap wordt geconserveerd.

3.2 Lintzone Beatrixweg en westelijke kanaalzone

Lintzone

De Beatrixweg bestaat uit het bebouwingslint opgespannen tussen de twee knooppunten. De Beatrixweg vormt de gevoelsmatige dorpskern van Hoorn. De weg heeft een besloten karakter, er zijn geen zichtlijnen en blikvelden op het achterliggende landschap. Ook aan de beide uiteinden van het lint is het zicht op het landschap beperkt. De knooppunten geven vorm aan deze uiteinden. Voor de dorpskern is in grote lijnen te zeggen dat de ontwikkelingen plaatsvinden rondom de knooppunten en het bestaande beeld van het bebouwingslint in het landschap moet worden geconserveerd. Van oorsprong zijn de gronden ten noorden en zuiden van het lint door de lagere ligging niet geschikt voor bebouwing en hebben hierdoor de functie van akker- en weideland. In deze visie wordt dit beeld geconserveerd; nieuwe bebouwing in het open landschap wordt niet toegestaan.

Uitgangspunten Beatrixweg:

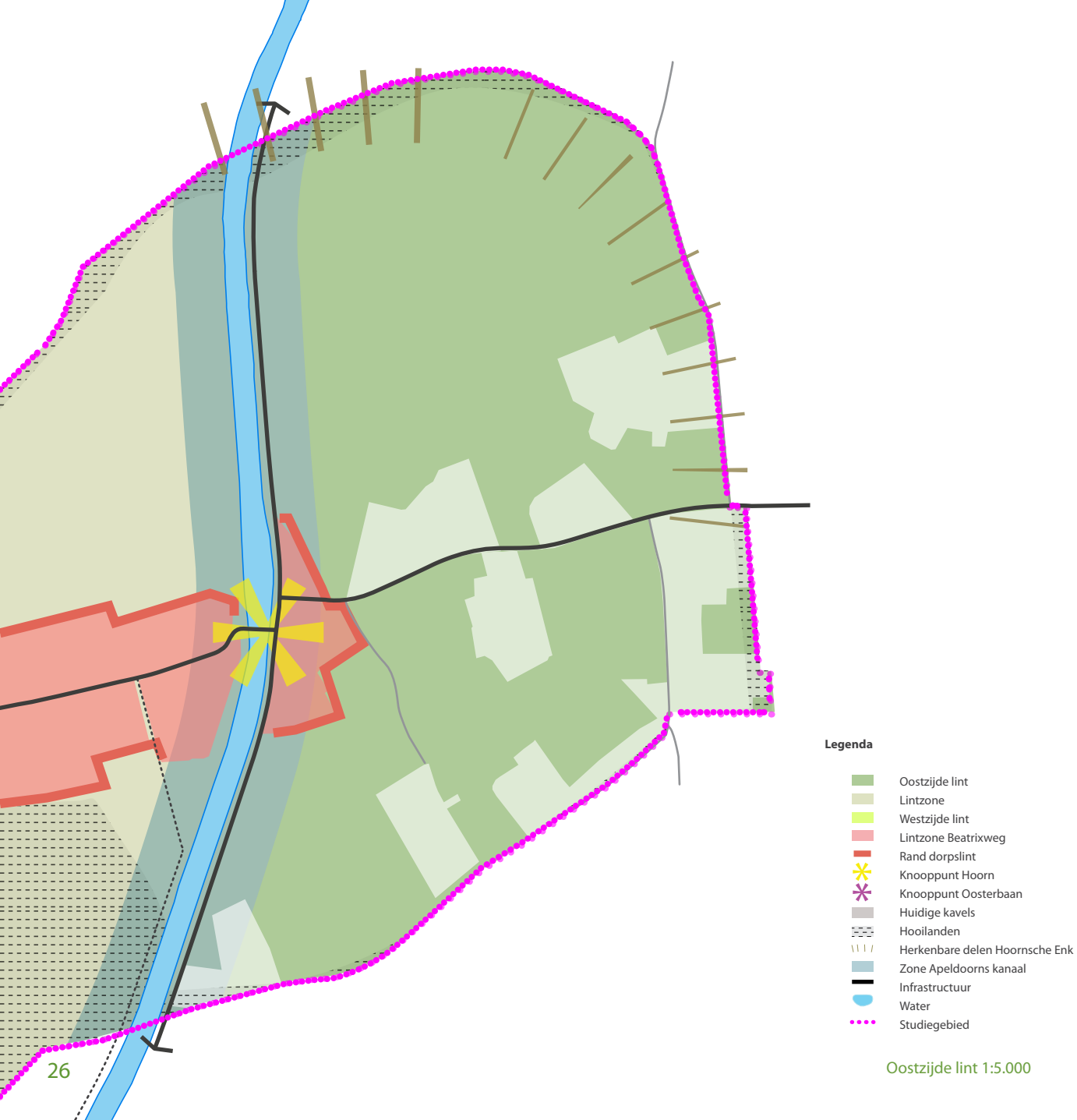
- Beeld van het lint in open landschap conserveren, bebouwing achter lint niet toegestaan;
- Geen bebouwing op de Hooilanden;
- Bebouwing is altijd georiënteerd op Beatrixweg;
- Knooppunten aan weerszijden van het lint vormen overgang naar agrarisch gebied;
- Knooppunt biedt ruimte voor kleinschalige ontwikkeling op het bestaande erf, of in zeer sterke relatie met het erf.
- Het voormalige schoolgebouw biedt mogelijkheid tot herontwikkeling.

Westelijke kanaalzone

Het Apeldoorns kanaal is een opzichzelfstaand, functioneel element in het landschap. Bebouwing heeft zich nauwelijks aan het kanaal gesitueerd, de nadruk ligt op de functionele route Heerde-Wapenveld. Het bestaande karakter van een functionele lijn in het landschap wordt geconserveerd, nieuwe bebouwing direct aan het kanaal past niet in de stedenbouwkundige visie van Hoorn. Hiermee wordt aangesloten op de Structuurvisie Heerde, waar woningen aan het Apeldoorns kanaal slechts worden toegestaan als er sprake is van functieverandering. Daarnaast zijn ontwikkelingen mogelijk op de plek waar het Apeldoorns Kanaal het dorpslint van Hoorn kruist. Deze locatie is als 'blauw knooppunt' aange-merkt in de Toekomstvisie Heerde; er wordt een kleinschalige recreatieve ontwikkeling voorzien, versterkt door enkele dienstwoningen.

Principes Westzijde Kanaalzone:

- Nieuwe woningen aan het Apeldoorns kanaal zijn niet toegestaan.
- Voor de mogelijkheden op het knooppunt wordt verwezen naar paragraaf 3.5);

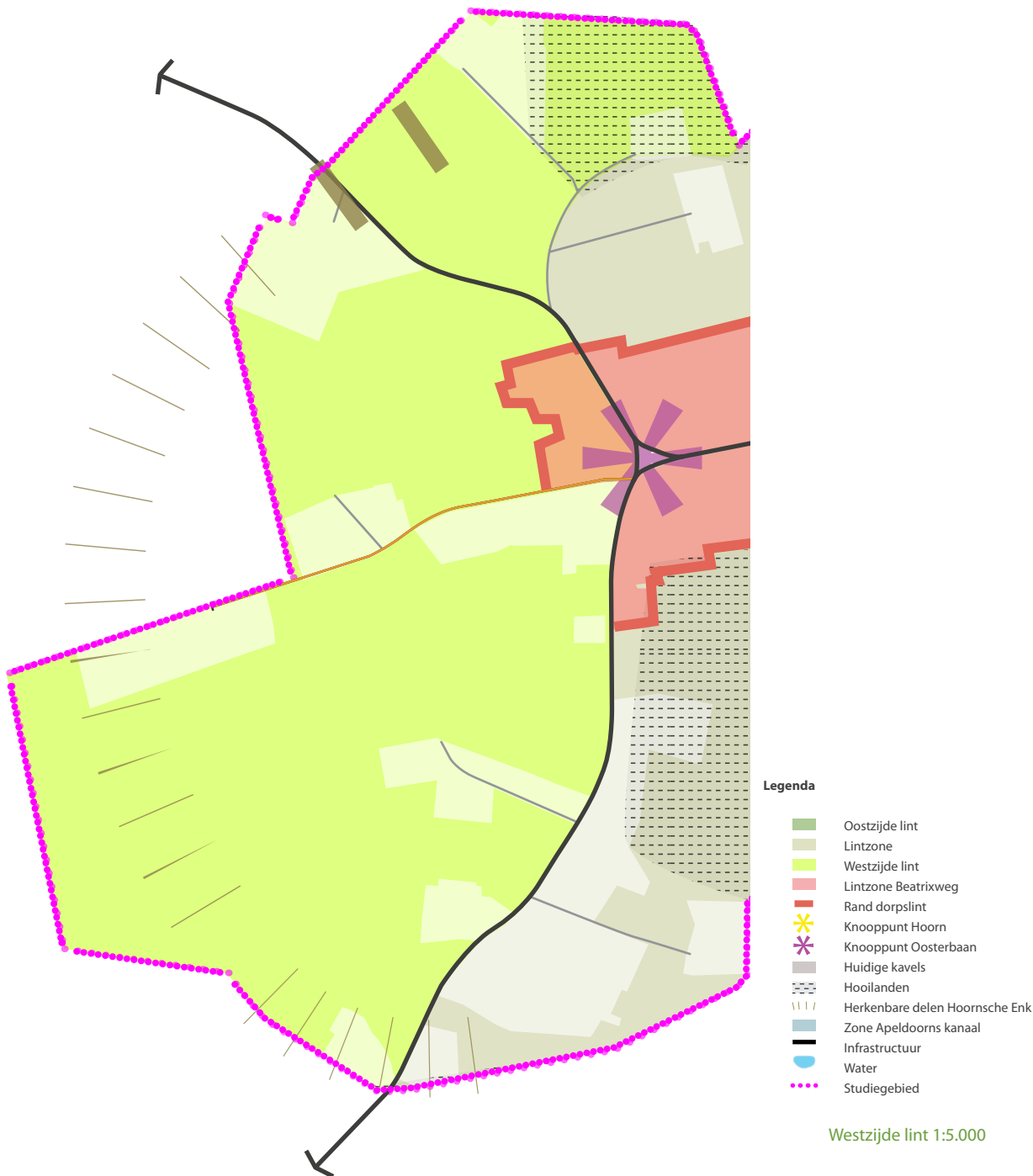

3.3 Oostzijde lint en oostelijke kanaalzone

De oostzijde van het studiegebied is van oudsher een agrarisch werklandschap, waar bebouwing is geconcentreerd op boerenerven die verspreid zijn gesitueerd op de dekzandrug. De erven zijn gesitueerd aan bestaande en inmiddels verdwenen landelijke routes. Gronden rondom de erven worden gebruikt als akker- en weideland. De historische én huidige agrarische karakteristiek van deze plek is leidraad voor nieuwe ontwikkelingen. Nieuwe bebouwing wordt in het kader van functieverandering in principe alleen toegestaan op de bestaande erven. Te allen tijde wordt de karakteristiek het bestaande agrarische landschap in stand gehouden.

Principes Oostzijde lint en oostelijke kanaalzone:

- Karakteristiek agrarisch landschap intact laten;
- Zichtlijnen en blikvelden vanaf Meenseweg intact houden;
- Functieverandering op bestaande erven is mogelijk;
- Voor de mogelijkheden op het knooppunt Hoorn wordt verwezen naar paragraaf 3.5);

3.4 Westzijde lint en Vosbergerweg

Westzijde lint

Het voormalige agrarische landschap ten westen van het dorpslint heeft in de tijd deels haar functie verloren. De es ten westen van de Vosbergerweg is in de tijd enigermate bebouwd en deels bebost. Vanaf het dorpslint is de bolling van de Hoornsche Enk nog deels zichtbaar. Bij een eventuele ontwikkeling is het uitgangspunt dat de zichtbaarheid van de es gehandhaafd blijft. In het deelgebied komen nog beperkt agrarische activiteiten meer voor, inmiddels ligt de nadruk op wonen. Het hoofduitgangspunt bij herontwikkeling is dat de bebouwing aansluit bij het voormalige agrarische en landelijke karakter van het deelgebied. Nieuwe bebouwing vindt plaats in de karakteristiek van het boerenerf (zie paragraaf 3.1). De bebouwing wordt als cluster geconcentreerd op een erf, dat wordt opgenomen in het bestaande landschappelijke beeld waarbij het beeld van de Hoornsche Enk wordt gehandhaafd.

Principes Westzijde lint:

- Aansluiten op landschappelijke karakteristiek;
- Oriëntatie op het landschap;
- Gebruik maken van huidige infrastructuur;
- Bestaand zicht op Hoornsche Enk conserveren
- Functieverandering op bestaande erven is mogelijk
- Voor mogelijkheden op het knooppunt Oosterbaan wordt verwezen naar paragraaf 3.6

Vosbergerweg

De Vosbergerweg is de verbinding van Hoorn met Heerde en vormt de overgang tussen het ten westen gelegen essenlandschap en het lager gelegen hooiland aan de oostzijde. Visueel en qua inrichting behoort de Vosbergerweg tot het buitengebied, gekenmerkt door verspreide bebouwing, zichtlijnen en doorzichten. De stedenbouwkundige visie is behoudend met betrekking tot de Vosbergerweg. Nieuwe kavels zijn niet wenselijk; in dat geval ontstaat een nieuw lint in het landschap, waarmee feitelijk de dorpskern en de bebouwde kom worden verlengd. Het bestaande beeld van de Beatrixweg afgerond door de knooppunten in het agrarische landschap is leidend. Een verlenging van dit lint is niet wenselijk, omdat daarmee het agrarische, landschappelijke karakter van het gebied wordt verstoord. Nieuwe ontwikkelingen in het kader van functieverandering zijn op bestaande erven wel toegestaan.

Principes Vosbergerweg:

- Geen nieuwe kavels aan Vosbergerweg;
- Functieverandering op huidig erf of op plaatsen waar solitaire veldschuren staan mogelijk;
- Doorzichten en blikvelden intact houden en versterken;
- Bebouwing met belangrijkste gevel oriënteren op omliggende landschap, zodat achterkant situaties worden vermeden.

3.5 Knooppunt Hoorn

Historie

De plek waar Hoorn 'zichtbaar' is vanaf de route Wapenveld-Heerde is het knooppunt rondom de Oost-Indische brug. De dorpskern van Hoorn is rond deze punt van de dekzandrug gevormd. Bebouwing is van oudsher niet georiënteerd op het kanaal, met uitzondering van deze plek. De horecagelegenheid 'De Brug' is al sinds 1882 aanwezig op deze locatie. Enkele tientallen jaren later is in fasen het huidige beeldbepalende coöperatiegebouw met graansilo gebouwd. Samen met de Oost-Indische brug typeren het coöperatiegebouw, het café en de karakteristieke schuren het beeld van Hoorn.

Ruimtelijke samenhang

De ruimtelijke samenhang in het Knooppunt Hoorn ligt vooral in de gezamenlijke oriëntatie van de gebouwen, maar zeker ook functies op het kanaal. Het Apeldoorns Kanaal is de belangrijkste drager van de identiteit van het knooppunt.

Legenda

- Hoofdgebouw (huidig)
- Bijgebouw (huidig)
- Huidige silo
- Beeldbepalende gevel
- Voormalig schoolgebouw; functieverandering naar wonen
- Kleinschalige woningbouwontwikkeling
- Semi-openbare ruimte tbv woonfunctie
- Openbare ruimte rondom woonfunctie
- Herontwikkeling beeldbepalende bebouwing
- Oriëntatie bebouwing
- Teruggiggende rooilijn
- Routing
- Eenduidige openbare ruimte
- Continuering houtwal
- Zichtlijn
- Openbare kades op de waterlijn
- Camperstandplaats / openbare functies

Voor het coöperatiegebouw en het café is deze oriëntatie op het water evident. De samenhang van het Knooppunt Hoorn is van belang voor de aantrekkelijkheid voor en de beleving van de gebruikers van de diverse routes die hier op dit knooppunt over land en water bij elkaar komen. Nieuwe ontwikkelingen ten dienste van deze routes, zoals hergebruik van het coöperatiegebouw en de karakteristieke schuren ten zuiden van het café dienen deze oriëntatie op een terughoudende wijze te versterken. Ook woningbouw behoort tot de ontwikkelingsmogelijkheden.

Nieuwe bebouwing

De ruimtelijke structuur van Hoorn kan worden versterkt door het Knooppunt Hoorn verder te ontwikkelen. Ten zuiden van het coöperatiegebouw is na sloop van de bedrijfsgebouwen ruimte voor een aantal woningen. De woningen worden ontsloten vanaf de Beatrixweg langs het coöperatiegebouw en/of de voormalige school. De hoofdoriëntatie van de bebouwing is gericht op het kanaal. De nieuwbouw langs de hooilanden is hieraan ondergeschikt zijn en is lager qua bouwhoogte en laat ruimte voor doorzichten het gebied in.

De in de WOII opgeblazen Oost-Indische brug, op de achtergrond Café de Brug

Knooppunt Hoorn, huidige situatie
gezien vanaf westzijde kanaaloever, zie ook voorblad

Voorkomen moet worden dat er gezien vanaf de Vosbergerweg een 'muur' van bebouwing ontstaat. De ontwikkeling krijgt een alzijdige oriëntatie en achterkantsituaties worden voorkomen. Aan het Apeldoorns Kanaal ligt de bebouwing enkele meters achter de gevellijn van het coöperatiegebouw. Daarnaast dient er voldoende samenhang te blijven tussen de nieuwbouw en het coöperatiegebouw. Nieuwbouw vindt plaats in de gedachte van rood voor rood. De nieuwe volumes refereren aan de oude industriële bebouwing en vormen een eenheid met het coöperatiegebouw. De bouwhoogte van de nieuwe woningen is lager dan de hoogte van het gepleisterde deel van de vleugel van het coöperatiegebouw, die parallel aan het kanaal richting de brug loopt. De vorm van de nieuwe bebouwing langs het kanaal antwoordt op de vormgeving van het coöperatiegebouw, zodat een relatie met het industrieel verleden wordt gelegd. De oriëntatie van de nieuwe bebouwing is op het Kanaal gericht. Het coöperatiegebouw is een langgerekt, horizontaal, gebouw met verticale accenten in zowel het volume als de uitwerking van de gevels. Het dak heeft een zeer flauwe helling. De teruggetrokken ligging van de nieuwbouw ten opzichte van het coöperatiegebouw wordt benadrukt door de bomenrij langs het kanaal door te trekken richting het coöperatiegebouw en voor de woningen te verdunnen. De wederzijdse zichtrelatie tussen de woningen en het kanaal blijft dan zichtbaar, maar op deze manier wordt het karakteristieke beeld van het coöperatiegebouw aan het kanaal gewaarborgd en worden zichtlijnen vanaf de Kanaaldijk op het coöperatiegebouw in stand gehouden.

Laad- en losplaats

Aan de noordwestzijde van de brug ligt het braakliggend terrein waar een ander gebruik mogelijk is. Te denken valt aan een camperstandplaats en/of parkeerplaats voor de ontwikkelingen rondom de brug en/of een dagkampeerterrein. De relatie met het kanaal is onlosmakelijk.

Aanleg kades

De locatie biedt aan weerszijden van de brug en het kanaal mogelijkheden voor de realisatie van een kade met aanleggen in- en uitstapvoorzieningen, waaraan eventueel recreatieve activiteiten kunnen plaatsvinden. Door de kade op de bestaande waterlijn te realiseren ontstaat er meer ruimte tussen het water en de bebouwing.

Verkeerscirculatie

Voor een goede ontwikkeling van het knooppunt is het wenselijk de doorgaande verkeersfunctie op de Kanaaldijk ter plaatse van het knooppunt te ontmoedigen en de openbare ruimte als verblijfsgebied in te richten. De oost-west verbinding (Beatrixweg/Meenseweg) blijft gehandhaafd.

Openbare ruimte

De openbare ruimte aan alle zijden van de brug dient op een eenduidige wijze te worden ingericht om de ruimtelijke eenheid van het knooppunt te versterken. De aanleg van de kades is daar een goede aanleiding toe.

3.6 Knooppunt Oosterbaan

Historie

De boerderij op dit knooppunt vormt samen met het Knooppunt Hoorn bij de brug de basis van de ontwikkeling van het lint van Hoorn. De oorspronkelijke boerderij dateert van voor 1800. De agrariër is voornemens zijn bedrijf te beëindigen, waardoor er ruimte vrijkomt voor woningbouw.

Ruimtelijke samenhang

Het Knooppunt Oosterbaan vormt de westelijke beëindiging van het lint. De herontwikkeling van het perceel Vosbergerweg 53-53a kan daarom niet los gezien worden van de bebouwing rondom het kruispunt. Het kruispunt Vosbergerweg, Singelweg, Beatrixweg vormt immers de overgang van het dorpslint naar het landelijk gebied ten westen van het dorp.

Nieuwe bebouwing

Nieuwe bebouwing wordt gerealiseerd als herontwikkeling van het oude erf en geassocieerd met het agrarische karakter.

Erfbebouwing

De vormen van de boerderij (nr. 53a) met het ernaast staande bijgebouw (nr. 53), en de schuur op de hoek dienen als beeldbepalende onderdelen van de historische bebouwing aan de Vosbergerweg te worden gehandhaafd. Gehele nieuwbouw is daarbij mogelijk, evenals enige verschuiving van de massa's om meer aantrekkelijke kavels te creëren.

Legenda

- Hoofdgebouw (huidig)
- Bijgebouw (huidig)
- Huidige schoolgebouw
- Kleinschalige woningbouwontwikkeling (nieuw erf)
- Oriëntatie hoofdbebouwing
- Terugliggende rooilijn
- Relatie groene ruimtes knooppunt
- Ruimtelijke relatie tussen nieuw erf en bestaande schoolgebouw
- Doorzichten landelijk gebied
- Oriëntatie op het landschap
- Versterken bomen langs Singelweg

Bedrijfsgebouwen

De overige te slopen bedrijfsgebouwen aan de Singelweg kunnen worden vervangen door nieuwbouw op en nabij het erf. Er dient nadrukkelijk sprake te zijn van een versterking van het erf. De massa van de boerderij dient daarbij beschouwd te worden als het hoofdgebouw en is bepalend voor de hiërarchie op het erf. De nieuwe gebouwen zijn te beschouwen als de bijgebouwen van de oorspronkelijke boerderij. Inpassing vindt met name plaats doordat het erf de overgang tussen het Knooppunt Oosterbaan en de Vosbergerweg benadrukt. De te slopen bedrijfsgebouwen aan de Vosbergerweg kunnen grofweg ter plaatse vervangen worden door kleinschalige woningbouw. De woningen daarbij moeten verder van de weg af gebouwd worden om lintvorming te voorkomen. Het doorzicht tussen de woningen door en zicht op de 'voorgevel' van de boerderij zijn daarbij van belang. De bestaande locaties zijn daarbij uitgangspunt, maar verschuiving is mogelijk.

Landschap

Het oorspronkelijke erf kan in deze situatie worden herontwikkeld met historische elementen als een boomgaard, een geriefhoutbosje, een boomweide en een vrij erf achter de deelszijde. Herstel van weg-begeleidende beplanting langs de Singelweg en de voormalige zijweg daarvan is gewenst om het besloten karakter van de akker weer te herstellen. De beeldbepalende bomen langs de Singelweg moeten gehandhaafd worden. Qua uitstraling sluit het erf aan op het agrarische karakter van het gebied. De bebouwing wordt als

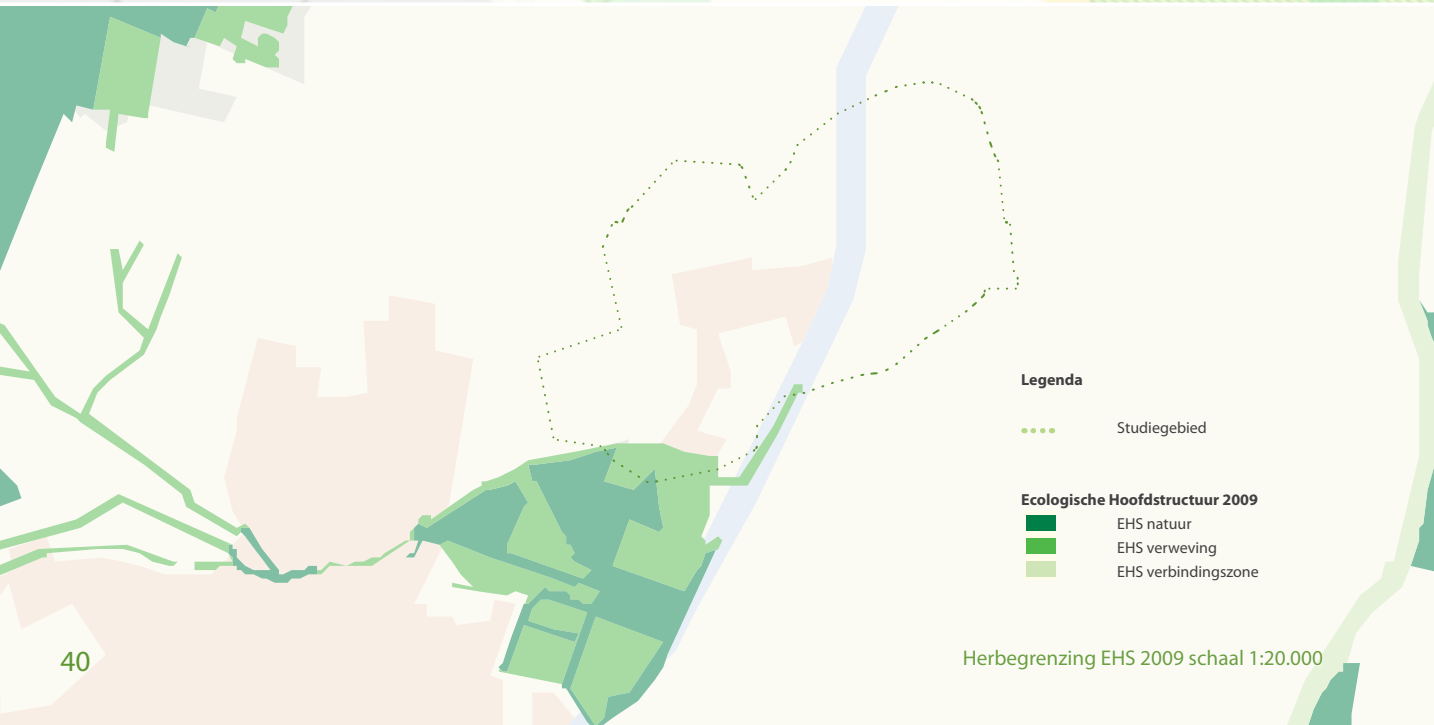
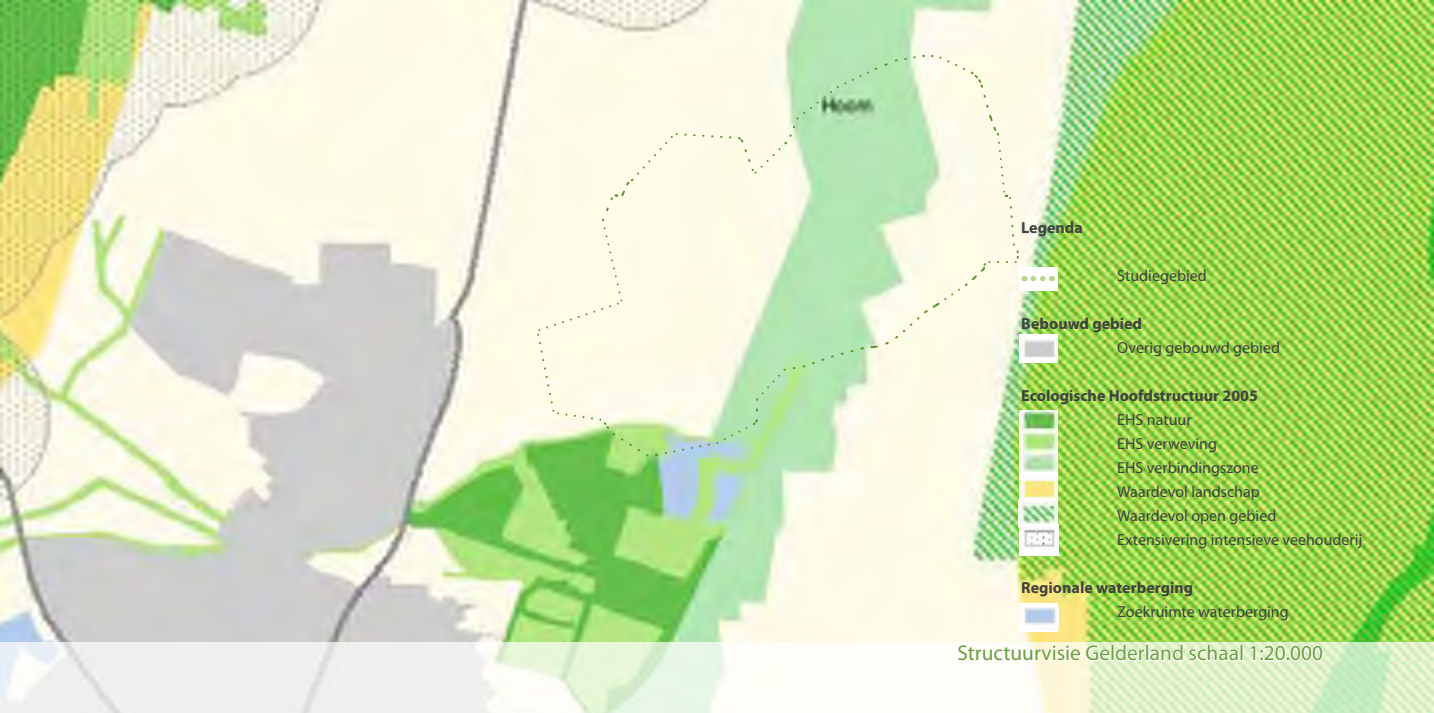
cluster geconcentreerd op een erf in een landschappelijke setting.

De landschappelijke en stedenbouwkundige inpassing van het erf is van belang voor de aansluiting op het karakter van het gebied. De doorzichten vanaf de huidige infrastructuur worden zo weinig mogelijk belemmerd en door een strategische plaatsing van het erf waar mogelijk versterkt. Er wordt aangesloten op bestaande infrastructuur zodat zo min mogelijk het bestaande landschap wordt aangetast. De landschappelijke inpassing wordt nagestreefd door gebiedseigen erfbepanting toe te passen.

Bijlage Beleidsparagraaf

In deze bijlage wordt het relevante beleid voor de ontwikkeling van Hoorn beschreven. Aan bod komen de Structuurvisie Gelderland, het Landschapsontwikkelingsplan (LOP), de Toekomstvisie Heerde, de structuurvisie Heerde en de Ontwikkelingsvisie Apeldoorns kanaal.

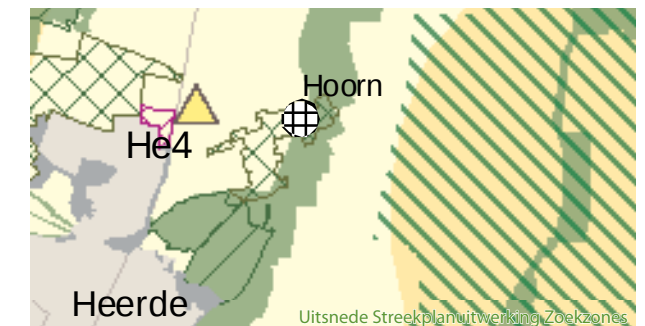

0.1 Structuurvisie Gelderland

Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening heeft het Streekplan 2005 de status van tructuurvisie gekregen en op 2 maart 2011 is de daarbij behorende Ruimtelijke verordening Gelderland in werking getreden. In de structuurvisie wordt het motto van de Nota Ruimte 'decentraal wat kan, centraal wat moet' vertaald naar het provinciale niveau 'lokaal wat kan, provinciaal wat moet'. De structuurvisie kent een selectieve beleidsinzet op die zaken die van provinciaal belang zijn. Daarbij hoort een grotere beleidsvrijheid en eigen verantwoordelijkheid voor gemeenten voor die zaken die van lokaal belang zijn. De structuurvisie maakt onderscheid tussen de provinciale hoofdstructuur en het multifunctionele gebied. Voor het multifunctionele gebied geldt in het algemeen dat dit het domein is van de samenwerkende gemeenten en dat dit gebied een beperkte bemoeienis van de provincie kent. Ingevolge de bij de structuurvisie behorende Beleidskaart ruimtelijke structuur valt Hoorn binnen het gebied dat is aangeduid als het 'multifunctionele platteland'. Op deze kaart zijn de aan het Apeldoorns kanaal grenzende gronden aangegeven als ecologische verbindingzone, sinds de herbegrenzing in 2009 liggen deze gronden echter buiten de verbindingzone, Hoorn maakt deel uit van 'verspreide bebouwing' op de flanken van de Veluwe. In de structuurvisie wordt vastgesteld dat het regionale netwerk van de Noord-Veluwe bestaat uit grotere dorpen en kleine historische steden met een goed voorzieningenniveau en een levendige lokale economie. Het netwerk draagt bij aan een aantrekkelijk toeristisch-recreatief product.

Streekplanuitwerking Zoekzones

Als uitwerking van de structuurvisie zijn 'zoekzones voor stedelijke functies en landschappelijke versterking' vastgesteld. Voor de 'stedelijke' zoekzone moet gedacht worden aan gebieden ten behoeve van het wonen, werken en voorzieningen. Voor de 'landschappelijke' zoekzone gaat het om gebieden waar het landschap moet worden versterkt en waar op beperkte schaal woningen mogen worden gebouwd. Het is aan de regio en de gemeente om in de zoekzones concrete ontwikkelingen te accommoderen. Op de zoekzonekaart is Hoorn de aanduiding 'zoekzone kleine kernen' opgenomen (wit/zwart icoon). In deze zone hebben gemeenten de ruimte om in en rond kleine kernen maatwerkplannen te realiseren. Het gebied ten westen van het dorp is als 'zoekzone landschappelijke versterking' aangegeven (groene blokarcering). Deze zone is gelijk aan de bestemmingsplangrens van het vigerend bestemmingsplan (zie paragraaf 0.8). De voorliggende visie wordt beschouwd als uitwerking van de zoekzones.

0.2 Landschapsonwikkelingsplan

De regio 'Van Veluwe tot IJssel' ligt bepaald niet in de luwte van landschappelijke veranderingen. Grote delen worden gekenmerkt door het van oorsprong kleinschalig agrarisch cultuurlandschap met een sterk verspreide bewoning. Buiten de dorpen en gehuchten komen er veel woningen en boerderijen in linten en zwermen voor. Die kleinschaligheid en dichte bewoning wringt vaak met de huidige wensen voor het gebruik. Schaalvergroting bij agrariërs leidt tot grotere agrarische bedrijfsgebouwen en rationele grote, rechte kavels. Vele agrarische bedrijven verdwijnen en in de vrijkomende schuren komen allerlei andere soorten bedrijven of, wat nog vaker voorkomt, de bedrijfsgebouwen worden gesloopt in ruil voor de bouw van een nieuwe woning. Door de autonome ontwikkeling van schaalvergroting en functiewijziging verandert de oorspronkelijke schaal en samenhang van het landschap. Het landschapsonwikkelingsplan heeft drie doelstellingen. De eerste doelstelling is bij deze autonome ontwikkeling van het landschap sturen te op behoud en op ontwikkeling van landschappelijke samenhang, de ontstening van het buitengebied te stimuleren en de karakteristieke kenmerken van ons landschap ontwikkelen. De tweede doelstelling van het plan is het landschapsbelang in te brengen in alle ruimtelijke veranderingsprojecten in het gebied door een 'landschapskapstok' te bieden. De laatste doelstelling is gezamenlijk een structuur en een aanpak, om het goede landschap te maken te bepalen. De laatste doelstelling is het overkoepelende doel van het LOP en ook de belangrijkste reden om het op regionaal niveau aan te pakken.

Landschapsonwikkelingsvisie

Als basis voor het LOP is een aantal algemene regels benoemd, die zijn gericht op het versterken of beschermen van algemeen erkende waarden van het landschap. De visie op de lage delen is vooral behoud gericht. In algemene zin wordt voor het landschap van Veluwe tot IJssel gestreefd naar:

- Het verhogen van het contrast tussen de hoge en lage delen van het gebied. Het hoog-laagpatroon is de belangrijkste drager van het landschap van de regio. In veel gevallen wordt het contrast versterkt door op de hoge delen meer nieuwe beplanting aan te brengen.
- Ontwikkeling van de landschappelijke kenmerken van de hoge, relatief besloten gronden. Het beleid is hier gericht op behoud en versterking van open akkers, paden, beplantingen, ontginningslijnen en op het gebied toegespitste manieren van bouwen.
- Versterking van cultuurhistorische kenmerken. Vaak houdt dat in dat door middel van beplantingsvoorstellen deze kenmerken zichtbaarder worden gemaakt.
- Versterking van ecologische waarden en biodiversiteit, door herstel van landschappelijke overgangen en bijbehorende systemen en beplanting.
- Het behouden van openheid binnen de lage gebiedsdelen.
- Het benoemen en beschermen van waardevolle open gebieden. Openheid is een zeer bijzondere maar ook kwetsbare landschapskwaliteit. Relatief open, waardevolle gebieden zijn onder andere delen van oude bouwlanden en dekzandruggen, delen van de natte heideontginningen,

de beekdalen, delen van het wettingengebied en de uiterwaarden.

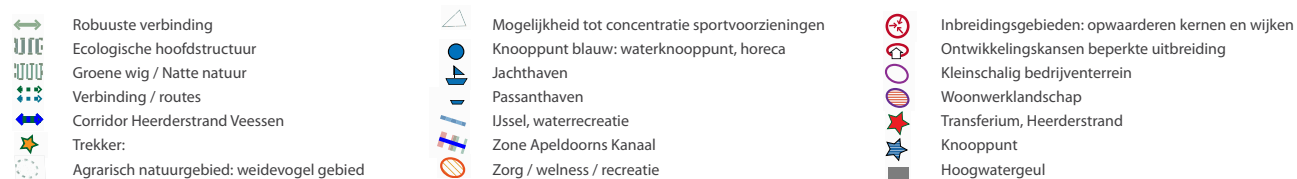
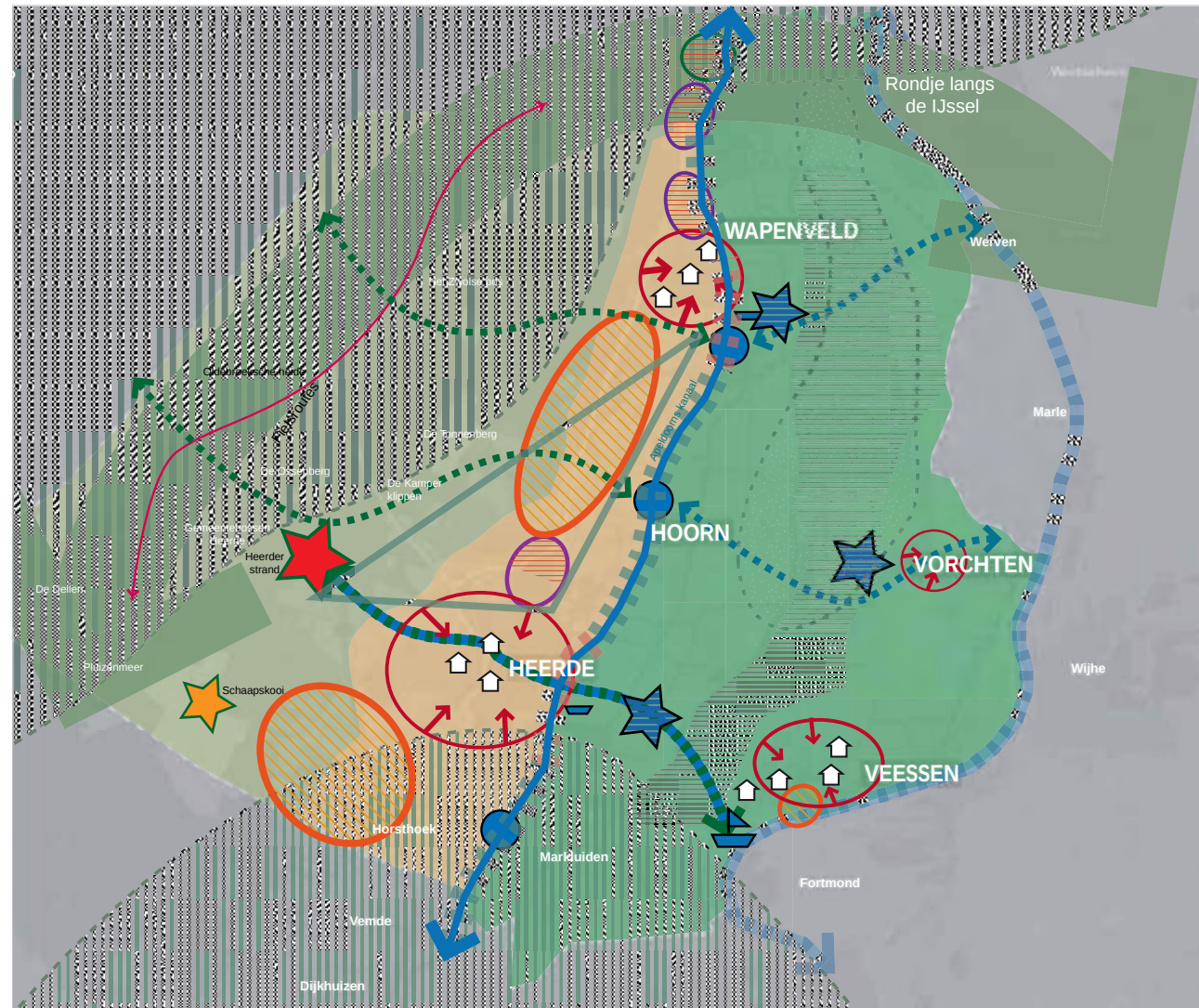
Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt gestreefd naar:

- Het aansluiten van ruimtelijke ontwikkelingen bij de visie op de verschillende landschapseenheden.

Een goed voorbeeld is vrijkomende agrarische bebouwing (of meer in het algemeen functieverandering), die met het gebouw en de inrichting van het erf aansluiting moet zoeken bij de kenmerken en inrichtingswensen van het betreffende gebied.

- Versterking van de karakteristieken van de bestaande landgoederenzones, door de aanleg van nieuwe landgoederen aansluitend bij de dijklandgoederen langs de Bandijk, de landgoederen op de zandopduikingen, de landgoederen op de overgang van dekzandrug naar beekdalen en de boslandgoederen op de Veluwe. Nieuwe landgoederen worden bij de genoemde plekken bij voorkeur ingezet ter verbetering van de landschapsstructuur.
- Het beter toegankelijk maken van het buitengebied. Deze meer algemene regels worden per landschapseenheid en waardevolle landschapselementen verder uitgewerkt.

Voor Hoorn zijn in ieder geval de landschapseenheden 'dekzandruggen en oude bouwlanden' en 'hooilanden' van belang. De waardevolle landschapselementen in de omgeving van Hoorn zijn 'oude wegen', met name ten oosten van de kern, en het Apeldoorns Kanaal.

Toekomstvisie Heerde

0.3 Toekomstvisie Heerde

De toekomstvisie Heerde is een agenda voor de toekomst, een profilering van de gemeente in de regio. Voor de gemeente Heerde wordt ook in de toekomst het karakter voor een groot deel bepaald door de landschappelijke, natuurlijke en culturele waarden. Samen met het woonklimaat, ruimtelijke rust en variëteit en een goede ontsluiting ontstaat een goed vestigingsklimaat voor wonen, werken en recreatie.

De gemeentelijke ontwikkeling van Heerde wordt verdeeld in drie zones:

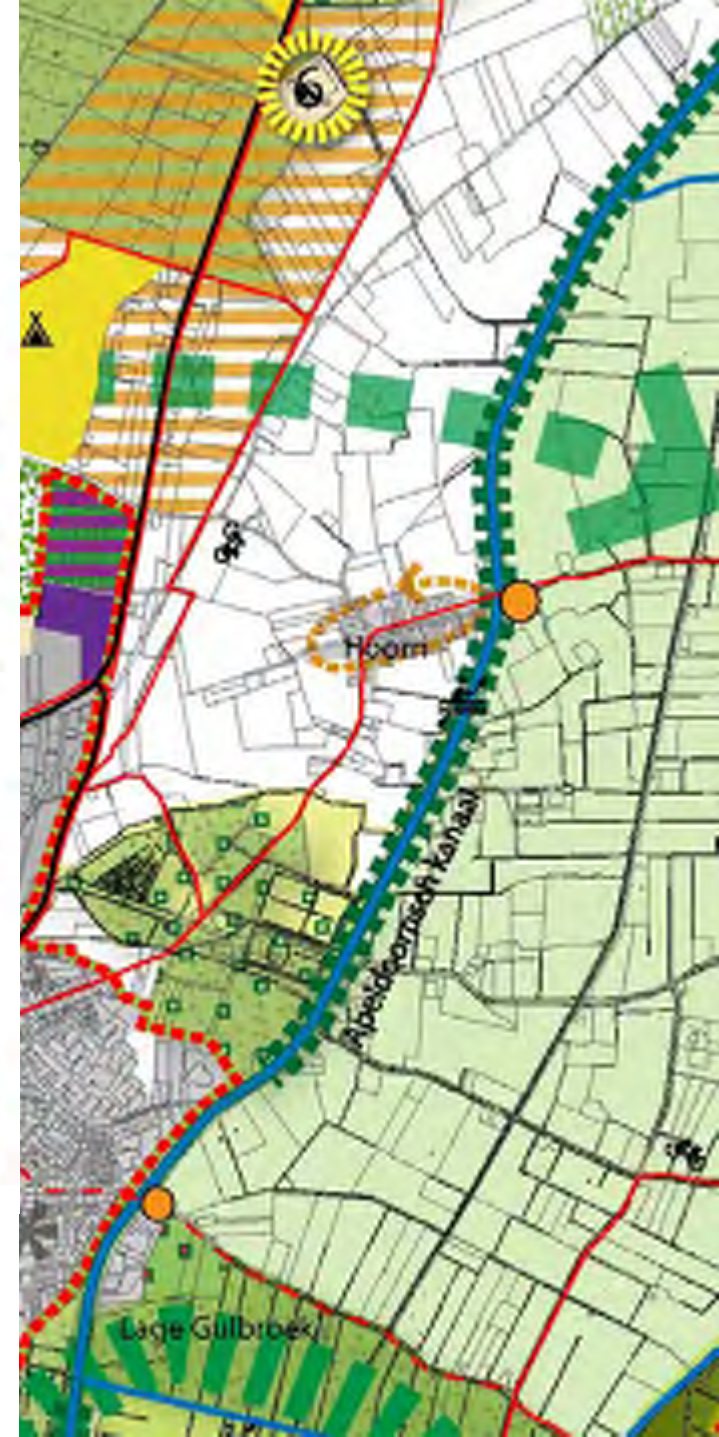
- Natuurlijkheid;
- Nieuwe zakelijkheid en gezondheid;
- Cultuur, natuur en voedselproductie.

Voor Hoorn geldt zone 2: Nieuwe zakelijkheid en gezondheid. Deze zone vormt door zijn meer open landschap een belangrijke schakel in de overgang van de Veluwe naar de IJsselvallei. Het aanwezige groen is een belangrijke waarde. In deze zone bevinden zich op de flanken van de Veluwe de grote kernen van de gemeente. De zone beschikt over een divers landschap van enken, essen, kampen en morfologisch waardevolle gronden. Groene, open en gesloten bebouwde gebieden wisselen elkaar af. Ook bevinden zich in deze zone meer kleinschalige agrarische gebieden afgewisseld met landgoederen en bosgebieden. Hoorn heeft een landelijke ligging en heeft voornamelijk een woonfunctie. Er zijn weinig maatschappelijk en economische voorzieningen. De landelijke uitstraling is karakteristiek door de afwisseling van

openheid en bebouwing. Het landelijk wonen in deze zone is aantrekkelijk.

De aanwezige landgoederen geven een extra dimensie aan dit gebied. In Hoorn is het toegestaan om enige woningen toe te voegen binnen de kern, mits de locaties zich daarvoor lenen en de structuur van de kern niet wordt aangetast. Ook functieverandering is toegestaan. Uitbreiding van Hoorn is in principe niet gewenst. In paragraaf 0.4 worden de uitgangspunten voor Hoorn specifiek beschreven.

0.4 Structuurvisie Heerde

In deze paragraaf is samengevat wat de doorwerking is van de Structuurvisie Heerde voor het dorp Hoorn. Het gaat met name om zone 2, Nieuwe zakelijkheid en gezondheid. Verder wordt de zone Apeldoorns kanaal onderscheiden.

Zone Nieuwe zakelijkheid

De zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid ligt als een band in het midden van de gemeente Heerde tussen de zones Natuurlijkheid en Cultuur, natuur en voedselproductie. De zone loopt van het noorden van Wapenveld tot het zuiden van Heerde. Het is een zone waarin zowel wonen, werken, recreatie en zorg als natuur en groen een plek hebben. Kortom een dynamisch gebied dat zich verder kan ontwikkelen, maar met respect voor omliggende functies.

Kenmerken en waarden

De zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid vormt door zijn meer open landschap een belangrijke schakel in de overgang van de Veluwe naar de IJsselvallei. Het aanwezige groen is een belangrijke waarde. In deze zone bevinden zich op de flanken van de Veluwe de grote kernen van de gemeente: Heerde en Wapenveld. De zone beschikt over een divers landschap van enken, essen, kampen en morfologisch waardevolle gronden. Groene, open en gesloten bebouwde gebieden wisselen elkaar af. Ook bevinden zich in deze zone meer kleinschalige agrarische gebieden afgewisseld met enkele landgoederen en bosgebieden. De dorpen Heerde, Wapenveld en Hoorn hebben elk een heel eigen karakter en

dynamiek. Ze zijn gelegen in een groene omgeving en goed ontsloten door hun ligging aan of nabij de dorpenweg en in de nabijheid van de A50. De dorpen bieden een goede en veilige woonomgeving met een groot aantal voorzieningen. Het centrum van Heerde heeft een gevarieerd winkelbestand. De kern Hoorn heeft een landelijke ligging en heeft voornamelijk een woonfunctie. Hier bevinden zich weinig maatschappelijk en economische voorzieningen. De landelijke uitstraling is karakteristiek door de afwisseling van openheid en bebouwing. Het landelijk wonen in deze zone is aantrekkelijk. De aanwezige landgoederen geven een extra dimensie aan dit gebied.

Beleid en ontwikkelingen

De nadruk in de ontwikkelingen binnen de zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid ligt met name in het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de zone als woon, werk en leefgebied met respect voor de omgeving. De zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid is een gebied met een hoge economische activiteit, waarin veel functies naast elkaar bestaan. Essentie is dat het gebied aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te recreëren. Dit vereist een zorgvuldige benadering van het gebied, waarbij de landschappelijke inpassing van de verschillende functies een belangrijke randvoorwaarde is. Het gaat hierbij niet alleen om de inpassing van individuele ontwikkelingen, maar ook om de aansluiting van het landschap op de gebouwde omgeving, met name ter plaatse van de beeldbepalende bebouwde randen. Hier wordt aandacht besteed aan de overgangen

tussen bebouwd en onbebouwd. Resultaat is een zone die zich als geheel ontwikkelt tot een groen woon-, werk- en leerlandschap.

Natuur en landschap

Binnen de zone moeten groene structuren gehandhaafd en versterkt worden. Het LOP vormt hiervoor de basis. De zoek-zones voor landschapsversterking hebben prioriteit. De enken, essen en kampen moeten met de bestaande geomorfologische waarden in stand blijven. De ontwikkeling van nieuwe functies is echter wel toegestaan, zoals nieuwe landgoederen. De gemeente zet zich in om de agrarische functie in het gebied zichtbaar te houden.

In het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) staan voor oude bouwlanden en dekzandruggen binnen deze zone de volgende opgaven geformuleerd:

- Landschappelijke versterking van de overgang van oude bouwlanden;
- Stimuleren van akkerbouw op de oude enken;
- Herstel van verdwenen onverharde paden;
- Aanplant van bomen langs dreven en wegen;
- Versterken landgoederenzone/ontwikkeling nieuwe landgoederen;
- Landschappelijke versterking rondom agrarische bedrijven door opzetten en uitvoeren Dorpen in het Groenprojecten en vergelijkbare initiatieven;
- Stimuleren aanleg landschapselementen (waaronder knotbomen, hagen, singels, solitaire bomen, vlechthekken,

- hakhout) zo mogelijk op basis van genenbank;
- Stimuleren versterken bestaande landschapselementen;
- Stimuleren van particuliere aanleg en onderhoud van landschapselementen.

Wonen in Hoorn

In Hoorn is het toegestaan om enige woningen toe te voegen binnen de kern, mits de locaties zich daarvoor lenen en de structuur van de kern niet wordt aangetast. Ook functie-verandering is toegestaan. Planmatige uitbreiding van de kern Hoorn is in principe niet gewenst.

Economie

Economie bestaat binnen de zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid uit verschillende facetten die in deze paragraaf aan de orde komen.

Zone Apeldoorns Kanaal

Het Apeldoorns Kanaal is gelegen binnen de zone Nieuwe zakelijkheid en gezondheid. Het Apeldoorns Kanaal met aan weerszijden een zone van circa 100 meter is een waardevolle cultuurhistorische structuur in de gemeente Heerde. In de 19e eeuw is het Apeldoorns Kanaal gegraven met als doel de oostelijke Veluwe economisch beter te ontsluiten via de IJssel. Het kanaal ligt op de overgang van de Veluwe naar dekzandgebieden en volgt vrij nauwkeurig de rand van de Veluwe. Het kanaal heeft een belangrijke afwaterende functie voor de Veluwe. De strakke waterlijn met één – of tweezijdige bomenrijen, bruggen en brugwachtershuisjes

heeft een hoge cultuurhistorische waarde en vormt een herkenbaar element in het landschap. Het heeft een belangrijke rol bij de beleving van de overgang tussen Veluwemassief en IJsselvallei. Het Apeldoorns Kanaal vormt een verbinding tussen de gemeente Heerde en de gemeenten Epe en Hattem. De landschappelijke waarde van het kanaal is groot. De combinatie van groen en (historisch) gebouwde elementen is de essentie daarvan. Het Apeldoorns Kanaal verbindt de kernen Heerde, Hoorn en Wapenveld via een natte route. Ook enkele buurtschappen en landgoederen zijn aan deze route gelegen. Het Apeldoorns Kanaal is met de naastgelegen Grift ook het eindpunt van een aantal beken en sprengen.

Beleid en ontwikkeling rond het Apeldoorns Kanaal

De gemeente Heerde wil het Apeldoorns Kanaal ontwikkelen tot een lint waarin de cultuurhistorische, recreatieve, natuurlijke en economische functies van het kanaal met de daarbij behorende randzones optimaal met elkaar worden gecombineerd. Het biedt in dat kader veel ontwikkelingsmogelijkheden, met name op knooppunten waar routes elkaar kruisen. De kwaliteiten van het kanaal en de knooppunten moeten bij ontwikkelingen benut worden.

Natuur en landschap

In het zuiden maakt de westelijke oever van het Apeldoorns Kanaal met het gebied van de Grift deel uit van de ecologische zone Wisselse Poort. In het noorden wordt de Hat-

temerpoort gefaciliteerd. Het huidig afwisselende karakter rond het Apeldoorns Kanaal van water, opgaand groen, open gebieden en bebouwing van het kanaal met zijn oevers moet behouden blijven en waar mogelijk versterkt worden. Ook cultuurhistorische en landschappelijke waarden langs het kanaal worden waar mogelijk versterkt. Jaagpaden en schouwpaden worden opengesteld ten behoeve van recreatie en toerisme.

Wonen

Langs het Apeldoorns Kanaal kunnen woningen worden toegevoegd, mits wordt voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- De locatie ligt in de directe omgeving van een kern of buurtschap;
- De ontwikkeling vindt plaats ter plaatse van een knooppunt en zorgt voor een versterking van dat knooppunt in de aanwezige routestructuren.

Hoorn is als knooppunt op de structuurvisiekaart aangegeven. Op andere locaties binnen de zone Apeldoorns kanaal is het niet toegestaan woningen te realiseren, tenzij sprake is van dienstwoningen of functieverandering. Langs het Apeldoorns Kanaal kunnen nieuwe landgoederenontwikkeld worden.

Economie

De gemeente Heerde streeft ernaar om van het Apeldoorns Kanaal een toeristisch recreatieve trekker te maken binnen

de gemeente. Binnen de bestaande waarden en passend binnen de maat en schaal van de gemeente Heerde kunnen recreatieve en toeristische functies ontwikkeld worden. Dit geldt zowel voor ontwikkelingen in en op het water als voor de oeverzone. Vooral de bevaarbaarheid van het kanaal is hierbij een belangrijk onderwerp. De gemeente wil de bevaarbaarheid van het Apeldoorns Kanaal stimuleren.

Op de oevers van het kanaal is ter plaatse van kruispunten van routestructuren ruimte voor recreatieve voorzieningen, kleinschalige bedrijven en horeca. Op deze kruispunten kunnen knooppunten ontwikkeld worden. Andere kleinschalige bedrijvigheid rond het Apeldoorns Kanaal is toegestaan, mits dit is gekoppeld aan een bestaande woning. De woonfunctie moet daarbij wel de hoofdfunctie blijven.

De route langs het kanaal wordt een belangrijke recreatieve route, die de verschillende knooppunten met elkaar verbindt en een doorgaande route naar Hattem en de gemeente Epe vormt. Langs het Apeldoorns Kanaal is het toegestaan nieuwe landgoederen te ontwikkelen. Landgoederen mogen ruimte bieden aan recreatieve, zorg- of kleinschalige bedrijfsontwikkelingen. Cultuurhistorische elementen rond het Apeldoorns Kanaal dienen zoveel mogelijk te worden gehandhaafd, beschermd en waar mogelijk op een passende wijze meegenomen in ontwikkelingen. Waterrecreatie op en rond het Apeldoorns Kanaal wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.

0.5 Visie wonen en werken in Heerde tot 2015

De Visie op het wonen en werken in Heerde tot 2015 is op 27 juni 2005 is door de gemeenteraad van Heerde vastgesteld. In deze visie zijn de beleidsuitgangspunten zoals die voortvloeien uit de provinciale en gemeentelijke woonvisies door de gemeenteraad overgenomen. Daarnaast bevat de visie de hoofdlijnen van het beleid voor het benutten van het bestaand bebouwd gebied.

Voor de kleine kernen, waar Hoorn er één van is, geldt dat er geen specifieke inbreidingslocaties zijn, maar dat de structuur zodanig is dat binnen de bestaande lijnen incidentele woningbouw zal kunnen plaatsvinden. Van geval tot geval wordt bekeken hoe deze ontwikkelingen ingepast kan worden.

Grootschalige uitbreidingsgebieden zijn in de kleinere kernen niet aan de orde. Woningbouw kan hier worden opgevat als een mengeling van inbreiden en uitbreiden ('aanbreiden'). Het gaat hierbij om zulke kleine aantallen dat van druk op het omliggende gebied niet of nauwelijks sprake kan zijn. Bij de uitwerking van deze nieuwbouw zal aandacht worden besteed aan de identiteit van de kern en de cultuurhistorische karakteristiek van de omgeving.

In het landelijk gebied moet het aantal woningen worden vergroot. Dit kan in de eerste plaats door functiewijziging van (agrarische) bedrijfsgebouwen naar woningen. Daarnaast zijn er buiten de bebouwde kommen een drietal gebieden waar het aantal woningen reeds zodanig hoog is

dat sprake is van een landelijk woongebied. In deze gebieden kunnen onder voorwaarden extra woningen worden toegevoegd. Het betreft de ontwikkelingsgebieden heerdezuid, wapenveld-zuid en hoornerveen. Het accent van de visie wonen en werken ligt op het aspect volkshuisvesting. De genoemde aantallen zijn bijvoorbeeld niet relevant voor de voorliggende stedenbouwkundige visie omdat deze visie uitspraken doet over de locaties en voorwaarden waaronder bebouwing gerealiseerd kan worden en niet de aantallen. De uitspraken over de locaties waar inbreiding, uitbreiding en aanbreiding kunnen plaatsvinden zijn wel betrokken bij het opstellen van de voorliggende visie.

0.6 Wonen in het landelijk gebied

In juni 2005 heeft de gemeenteraad de visie "Wonen in het landelijk gebied" vastgesteld. De functie wonen is door de veranderingen in de agrarische structuur in het kader van de leefbaarheid van het platteland zeer belangrijk. In de beleidsnotitie 'Wonen in het landelijk gebied' is weergegeven op welke wijze deze functie in stand gehouden kan worden.

De beleidsnotitie 'Wonen in het landelijk gebied' gaat in op vijf verschillende aspecten van wonen te weten:

- het bouwen van nieuwe woningen;
- hergebruik van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen;
- de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande woningen;
- legaliseren bestaande woningen;
- mogelijkheden voor de realisering van landgoederen.

In de beleidsnotitie is een hoofdstuk opgenomen over vrijkomende (agrarische) bebouwing. De gemeente is van mening dat wonen een geschikte vorm van (her-)gebruik van vrijgekomen agrarische gebouwen in het buitengebied is. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan de leefbaarheid van het landelijk gebied, zonder nieuwe bouwlocaties toe te voegen. Dit moet in combinatie worden gezien met de woningen die in de ontwikkelingsgebieden kunnen worden gebouwd. Uitgegaan wordt van een reductie van tenminste 50% van het bebouwd oppervlak per bestemmingswijziging.

0.7 Ontwikkelingsvisie Apeldoorns Kanaal

Na de sluiting van het Apeldoorns Kanaal als waterweg in 1972, is het kanaal enige tijd in de vergetelheid geraakt. Er ontbrak een visie op de toekomst van het kanaal en onderhoud bleef achterwege. Al geruime tijd is er echter weer de wens ontstaan om het Apeldoorns Kanaal een nieuwe toekomst en een nieuwe betekenis te geven, waarbij de cultuurhistorische, ecologische en recreatieve waarde van het kanaal een plek krijgt. Voor de revitalisering van het kanaal zijn verschillende beleidsdocumenten opgesteld:

- Ontwikkelingsvisie Apeldoorns Kanaal, Witteveen + Bos, 2000;
- Apeldoorns Kanaal: kansrijk water, Grontmij, 2008;
- Het kanaal terug in beeld, gebiedsagenda 5e en 6e pand Apeldoorns Kanaal, Veenenbos en Bosch Landschapsarchitecten, 2010
- Gebiedsontwikkeling Apeldoorns Kanaal stap 3: agenda

De revitalisering van het Apeldoorns kanaal is vervat in twee metaforen, namelijk het kanaal als ‘levend monument’ en ‘de kracht van water’. In de visies en plannen komen drie doelen telkens terug, waarbij het kanaal weer een volwaardig onderdeel wordt van het noordelijk deel van de IJsselvallei. Het eerste doel is de wens om het kanaal een recreatieve rol te laten vervullen, als aanjager van behoud en ontwikkeling. Daarom wordt voorgesteld het kanaal weer bevaarbaar te maken. Deze recreatieve ontwikkeling kan vervolgens gekoppeld worden aan recreatiemogelijkheden langs de oevers van het kanaal.

Een tweede doel van de visie is het verkrijgen van een duurzaam watersysteem. Onder andere wordt voorgesteld om water langer vast te houden, deze beter te verdelen over de verschillende functies, beeksystemen te herstellen en verontreinigde waterbodems te saneren. Tevens kunnen de oevers van het kanaal zo worden ingericht dat de ecologische structuur van het kanaal wordt versterkt.

Het derde doel is de cultuurhistorische waarde van het kanaal te behouden en waar mogelijk te versterken. Behoud van de historische kunstwerken, zoals bruggen en sluizen en de monumentale laanbeplanting zijn sturend voor de verdere ontwikkeling van het kanaal. Deze waarden bieden mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. Nieuwe functies moeten echter selectief worden toegevoegd en aansluiten bij de historische identiteit van het Apeldoorns kanaal. Ook wordt voorgesteld om de omgeving van het kanaal weer verkeersluw te maken, dit als verwijzing naar het historische, trage karakter van het kanaal als transportas.

Voor het noordelijke deel van het Apeldoorns kanaal is in de ontwikkelingsvisie ruimte voor het versterken van de recreatieve karakter van het kanaal, de versterking van de identiteit door nieuwe laanbeplanting inspelend op het omliggende landschap en de ontwikkeling van nieuwe land- en watergoederen mede als onderdeel van plattelandsvernieuwing, waarbij het accent ligt rond Wapenveld, Heerde en Epe.

